

ΣΕΛΙΔΕΣ
48

ΙΟΥΝΙΟΣ 1912 — ΑΡΙΘ. 1(49)

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ * * * * *
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ * * * * *
ΟΡΓΑΝΟ ΤΩ * * * * *
ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΤΩΝ * * * * *
ΣΜΥΡΝΗΣ ΚΑΙ * * * * *
ΑΓΓΛΙΝΙΟΥ * * * * *

**Ν
Ε
Ο
Τ
Η
Σ**

ΓΡΑΦΕΙΑ:

ΟΔΟΣ ΓΑΛΑΖΙΟ 30

ΣΜΥΡΝΗ

ΕΚΔΟΤΗΣ :

Θ. ΕΞΑΡΧΟΣ

‘ ΝΕΟΤΗΣ ,
 ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΠΟΥ ΓΡΑΦΕΤΑΙ
 ΣΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΑΣ ΓΛΩΣΣΑ
 ΚΑΙ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ
 ΜΕ 32-48 ΣΕΛΙΔΕΣ

Η ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΤΟΥ ΠΡΟΠΛΗΡΩΝΕΤΑΙ
 ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΧΡΟΝΟ
 ΓΙΑ ΤΗ ΤΟΥΡΚΙΑ ΜΕΤΖ. 2
 ΓΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΦΡ. 12

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΟΥΤΟΥ :

ΑΔΕΞΑΣ—'Ο Προμηθέας	Σελ. 16
Μ. Α.—'Ο Γέρος του Λυκαβητεῦ	» 7
Ι. ΒΗΛΑΡΑΣ.—'Ενα γράμμα	» 32
ΦΩΤΗΣ ΒΟΡΕΙΝΟΣ.—'Ερχομαι του CARL PLOG	» 26
Χ. ΒΑΡΔΕΝΤΗΣ.—Περιθόλι	» 22
Θ. ΕΞΑΡΧΟΣ.—'Αρραβωνιασμένη, Γέλοια, τό Ροδάκινο	» 18
Θ. Ε.—'Ανοιξη του ANDRÉ DE RIDDER	» 28
ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ.— Τό τραγούδι του μισομοῦ, Στόν ύπνο του μεσανυχτιῦ WALT WITMAN	» 27
Κ. ΚΡΥΟΝΕΡΗΣ.—'Αγάπη	» 17
Κ. ΜΙΣΑΠΑΙΑΔΗΣ.—'Θρησκεία 'Θρησκείες	» 15
ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΕΦΕΡΙΑΔΗΣ.— Τό γιοφυρι της 'Αρτας	» 1
ΔΩΡΟΣ ΣΤΕΛΛΑΣ.—'Αθυρία	» 14
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ.—	» 39

ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΕΦΕΡΙΑΔΗΣ

ΤΟ ΓΙΟΦΥΡΙ ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ

[ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ]

- Μὰ ἀγάπη μου στοχάσου το, χρόνια και χρόνια
 οι μοῖρες
 Κάν στις στεγνές φυρονεριές καν στις βαριές
 πλημμύρες
 Μια πέτρα δὲν μᾶς ἄφησαν ὀρθή στην ἄλλη
 πάνω.
- Δὲν ἄκουσα ἔτσι νὰ μιλά ποτὲ τὸν καπετάνο.
- Τί θὲς νὰ κάνω ; Σταύρωσαν τὰ χέρια τους οἱ
 ἀνθρώποι
 Κ' ἔχουν και δίκιο' τριδιπλοι οἱ ἀνώφελοι εἶνε
 κόποι.
- "Αν εἶνε οἱ κόποι ἀνώφελοι γιὰ τὰ ἔργα τὰ
 χυδαῖα
 Ποτὲ δὲ νοιώθει κούραση καμμιά μεγάλη ιδέα.

- Καὶ τώρα ;
 'Ενάντια στοὺς χρησμούς κ' ἐνάντια στοὺς δράκους
 Δὲν χιτίζω νεραϊδότοπους μηδὲ γεμίζω λάκκους.
 Κι' ὅσοι ποθᾶνε θέμελα σὶν ῥέμμα αὐτὸ τὸ πλᾶνο,
 "Ας κάνουν γάμους μὲ ξωθιὲς σὲ ροδοδάφνες πάνω
- Καλὰ και τόσα ὀνειράτα, λαχτάρες, πόθοι τόσοι,
 "Ολα εἶνε φρόνιμο συχνὰ νὰ τὰ ξεχνάη ἡ γνώση.

Κι' ἀσάλευτες γιὰ νὰ σταθοῦν κῶχες, γωνιὲς
καὶ μέσες
Θὰ βροῖτε ἀμυγδαλόπετρες καὶ διαμαντένιες δέσες,
Γιὰ νὰ περνοῦνε ξέφοβα δῶθε καὶ κεῖ στίς
στράτες,
Διαβάτες, ξένοι, κοπελλιές, βοσκοπούλα ἢ
χωριάτες
Ἦ καὶ στίς χρυσοκάπουλες καὶ χρυσοσέλλες
μούλες
Καβάλλα τὰ ῥηγόπουλα καὶ οἱ ὠραῖες ῥηγοπούλες
Θάναψετε πευκόδαδο μὲ τρισπερίσσα φέγγη
Τάφεγγα μέρες νὰ γενοῦν κι' ὄλονυχτις νὰ
φέγγη
Κι' ἂν εἶν' τὰ πεῦκα λιγοστὰ καὶ τὰ βουνά
σας ἄδεια,
Σνάψτε τῆ γῆς νὰ βγάλετε λαμπράδα ἀπ' τὰ
σκοτάδια.
Κι' ἂν εἶνε ἡ γῆ σας μητροιδιὰ κ' ἔχει τὰ σπλά-
χνα στεῖρα
Φουχιιάστε τὸ ἀστραπόφεγγο νὰ βγάλτε φῶς
πλημμύρα.
— Λαχτάρες ἀσυλλόγιστες κι' ὄνειρων παραμύθια.
— Στὰ παραμύθια αἰώνια ῥιζοβολᾶ ἡ ἀλήθεια
Καὶ θρέφεται μὲ ὄνειρατα δειλὰ — δειλὰ κι'
ἀγάλι
Ὡς πὺν νὰ γείνη ἡ ὀλόμορφη θεὰ καὶ παμ-
μεγάλῃ
Πὺν βγαίνει ἀπ' τὰ βουνόκορφα.
— Μὰ εἶνε τὰ χέρια ἀνήμπορα τὰ σύνεργα
εἶνε λίγα.
— Κάνει ἡ καρδιὰ τὸ γίγαντα καὶ κάνει ὁ νοῦς
τὸ ῥῆγα.
Καὶ κάθε σαπιομάχαιρο θὰ γείνη ἀτσάλι ἢ λάχνη
Καὶ τόβαψε ἡ παλληκαριὰ πρὶν νάμπη στὸ σελάχι.
· · · · ·
· · · · ·

Καλή σας σπέρα μάστοροι καὶ μαθητάδες, ὅμως
Γιατί τὸν πρωτομάστορα θωροῦ σὰ χολιασμένο ;
Τ' εἶνε ; Τὶ τρέχει ; Μίλα μου, ποιοὺ δρόμο ἔχεις
παρμένο
Γιατί ἤρθες ; Ποιὺς σὲ μήνυσε ; Ποιὺς σοῦπε νάρ-
θης ; Μίλα.

— Δὲ ξέρω ἂν ἦταν μήνυμα ἢ ὄνειρου ἀνατριχίλα
Ἦ μηνυτῆς πὺν μυστικὰ γιὰ νὰ μοῦ πῆ πῶς
πρέπει
Νάρθῶ, τὸ ἀηδονολάλημα ξεδιάλεξε γιὰ σιέπη
— Μίλα καθάρια.

— Σήμερις πρὶ νὰ ροδίση ἡ μέρα
Σὰν ἀηδονιοῦ κελᾶϊδισμα βγαλμένο ἀπὸ φλογέρα.
Μπροστὰ στὸ παραθύρι μου, πὺν στὴν αὐγοῦλα
ἀνοίγει
Τέτοια λογάνια μούλεγε γοργόφτερη νὰ φύγει.

— Ἐσύ ;

— Τοῦ πρωτομάστορη ἡ ἀσύγκριτη γυναῖκα
Ὁ Ἥλιος σὰ θὰ βγῆ στ' ἄσπρα της νὰ κοιτάξει
Σειρὲς νὰ βάλει τὰ φλουριὰ καὶ δέκα τὸ λογάρι
Βραχιόλια τ' ἄστρο τοῦ σπερνοῦ καὶ τῆς αὐγῆς
ζευγάρι
Ἄραδες χρυσογιούρτανα, στὰ δάχτυλα ζαφεῖρι
Σ' ἴσια νὰ πάει νὰ διαβῆ τῆς Ἄρτας τὸ γιοφύρι
Δίχως ξοπίσω της νὰ δῆ καὶ πλάγι νὰ κοιτάξει
Κ' ἤρθα.

— Βαρυόμοιρη ποτὲ κάλλιο νὰ μὴ εἶχες φτάξει
— Διαβαίναμε παράξενο στὰ πόδια σάμπως νάχα
Φτερά : τῆ γῆς δὲν ἄγγιζα. Στὸ πλάγι μου
μονάχα
Τριαντάφυλλα μυρίζανε καὶ βάγια ἀνθοῦσαν
πάνω
Καὶ δίπλα μὴ παράστρατα μπλέξω σὲ δρόμο
πλάνο

Δώθε κ' ἐκεῖ σὰν ταιριαστὸ κί' ἀταίριαστο δμῶς
ταῖρι

Πετοῦσε μαθρὸς κόρακας κί' δλάσπρο περιστέρι
Κί' ἀκόμα κἀτι ἀνήξερο τρανὸ πανώριο κἀτι
Σ' ἀνθούς τ' ἀγκάθια τ' ἄλλαξε θαρρεῖς τὸ
μονοπάτι

Καὶ κάποια δύναμη γλυκειὰ καὶ τρισπερίσση
Ποῦ ὡς σήμερις κί' ἂν μάντευα δὲν εἶχα, ὠϊμὲ,
γνωρίσει

Δύναμη ποῦ μοιαζε ζωῆς μὰ καὶ θανάτου γέννα.

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΚΙΤΣΑ

(Ὁ Γέρος τοῦ Λυκαθῆτοῦ).

Τὸν θυμοῦμαι, ἑκατότανε ἐκεῖ ψηλὰ τραβηγμένος,
ὄχι σὰν ἀετὸς, ποῦ καιροὺς ἐκούρασε τὰ τρικυμισμένα
τρυ φτερά στῶν μεγάλων δρόμων τὸν ἀγῶνα κ' οὔτε
σὰν ἐκείνοι οἱ ξακουστοὶ παλιοὶ τῆς Πόλης βασιλιάδες,
ποῦ ἀφίνανε τὶς δόξες καὶ τὶς ἄλλες τῆς πολυτάραχης
ζωῆς ξεφάντωςες γιὰ νὰ τραβηχτοῦνε στὶς προσευχῆς
μακρυνῶν ἀτάραχων μοναστηριῶν καὶ σὲ κρυφὰ κελ-
λιὰ καὶ σκήτες ν' ἀποξεχαστοῦν... σὰν τὸν ἔριμο ναυ-
αγὸ σὲ μιὰν ἄκρη, σ' ἓνα βράχο στὴν ἄκρη τῆς θά-
λασσας, ποῦ τὸν ἐχτύπησε μ' ὅλα τὰ κύματά της, ἔτσι
ἀπομαζώχτηκε ἐκεῖ ψηλά.

Κ' εἶτανε γι' αὐτὸν ἐκείνος ὁ τόπος ὁ ψηλὸς ἀπ'
τὴν πολιτεία ἀπάνω, ἢ τὸ μοναστήρι, ἢ τὸ κελλί, ἢ
ὁ ναὸς ποῦ ἀνέβηκε μιὰ μέρα ὄχι ἀπὸ τὴ δόξα ἀηδια-
σμένος, ἀλλὰ ν' ἀπιθώση στὸ βωμὸ ἐκείνον ὅ,τι ἐβά-
σταξαν ἀπ' τὸ πῆρασμα του στὶς πολιτείες ἀμόλεφτο
κί' ἀγνὸ τὰ τρεμάμενα μὰ δυνατὰ του ὅμως χέρια. Γι-
ατὶ τὶς ἐπιθυμίες του τὶς ἐκράτησε στῆς μεγάλῃς καὶ
στῆς ἀπλῆς ψυχῆς του τὰ κατάβαθα καὶ δὲν τὸν ἀπέλ-
πισε ποτὲ τὸ κρῖμα τῶν ἀνθρώπων, δὲν ἐπικράθηκε
σχεδὸν ἀπ' τὴ χοντρή, τὴ χωριάτικη ἀναισθησία τους,
γι' αὐτὸ ἀνέβηκε στὸν τόπο τὸν ψηλὸ, σὰν τὸ πουλι
τὸ αἰσταντικό, νὰ κελαδήση καὶ νὰ πῆ τὰ ὅσα εἶχε ὁ
νοῦς του.

Γι' αὐτὸ καθισμένος πολλὰς ὥρες σὲ ἱερὴ καὶ σὲ
θεία ἐκούρνιαζε μοναξιά, ποῦ ἔως ἐκεῖ σὰν ὄνειρο, ἢ
βοή, ἢ καταχνιά ἀνέβαινε κ' ἐσκόλωνε τῆς ζωῆς τῶν
ἀνθρώπων ὁ ἀθέρας μόνος, καὶ κάτω, πολὺ κάτω, τα-
πεινὰ ἐθορυβοῦσε, ἀταχτα κί' ἀνάξια,—ποῦ ἴσως συχνὰ
ταράζανε τοῦ ἐρημίτη τοῦ ἀσκητῆ τὴν ἱερὴ γαλήνη,
—τὸ καθημερινό, τὸ πρόστιχο καὶ τ' ἀγοραῖο.

Γι' αὐτό, κουρνιασμένος στή γαλήνη τοῦ ἑαυτοῦ του, ἔδεχότανε, μὲ πᾶσα τῆς ψυχῆς ἀγάλλιαση, τὴν ἐνέργεια ἀπάνω του τ' οὐρανοῦ.....

* *

Ἔτσι μᾶς δίνεται, γιὰ νὰ μεταχειριστοῦμε σὰν πρόλογο ὅσα ὡς τώρα παρατάξαμε, ἕνας παράξενος ἐρημίτης ποὺ φεύγει στὶς μονάξιες, ὄχι γιὰ ν' ἀπαρτιστῆ ἢ νὰ ξεχάσῃ· ἀλλὰ γιὰ ν' ἀχῆ καιρὸ στὸ χέρι του καὶ ἄδεια, τὸν κόσμον πεῖδι αἰσιαντικὰ νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ. Δὲν ἔφυγε ἀπὸ τὸ πλῆθος κ' ἀπὸ τοὺς δρόμους τῶν ἀνθρώπων, γιὰ τὸ λόγο ποὺ αὐτὸς ὁ κόσμος δὲν πῆγαινε σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη του, ἀλλὰ ποὺ ἤθελε καὶ λαχταροῦσε ἀκέρια κ' ἀσύγχιστη τὴν εἰκόνα τῆς ὁμορφιάς του, σωστὰ ὅπως κάνει ἐκεῖνος ποὺ θέλει νὰ λάβῃ τὴν ἀκέρια ἰδέα τῆς ὄψης ἐνοῦ μεγαλώτατου παλατιοῦ, γιὰ νὰ δυνηθῆ τὴν ἴδια ὄρα καὶ νὰ τὸ καμαρώσῃ ὀλομόναχος ἔξω κ' ἀπὸ τὴν ταραχὴ τοῦ παλατιοῦ, κ' ἀπὸ τὴ βοή τῶν χίλιων κριτάδων μακρὰ, χωρὶς ἄλλο τι νὰ τοῦ πειράξῃ τὰ μάτια καὶ κανενοῦ ὁ λόγος τ' αὐτιά. Κ' εἶτανε χρεῖα γι' αὐτό· γιὰτὶ ἔχει καὶ τ' ἀταίριαστα ἢ ζωὴ στὰ χωριστὰ κινήματά της ποὺ πολλὲς φορὲς ἀνακατώνουν καὶ συγχίζουσι τὴ σφιχτοδεμένη ἁρμονία μὲ τὴν ὁποία εἶναι φυσικὰ γυμνασμένο νὰ τὴ βλέπῃ καὶ νὰ τὴν ἀκούῃ καὶ νὰ τὴν ἐγγίξῃ τοῦ κάθε τεχνίτη ἢ ψυχῆ. Αὐτὰ τ' ἀταίριαστα καὶ τ' ἀχώνευτα μέσα στὴ συμφωνία τῆς ζωῆς κομμάτια τὸν ἀπομάκρυναν τὸν Παλαδιαμάντη ἀπὸ τὴν πλατεῖα τοῦ κόσμου, γιὰτὶ τ' ἀντιπαθοῦσε, νὰ περισυναχτῆ καὶ ν' ἀχῆ στὴ μοναξιά του σὰ θέατρο καὶ σὰ σὲ σκηνὴ τὸν κόσμον ἀκέρια, σὲ ὅ,τι γι' αὐτὸν εἶτανε καλὸ καὶ σύμφωνο καὶ ταιριασμένο.

Ἔτσι ὀλάκρησεν αὐτὴ ἡ ἁρμονία ἢ μεγάλη τῆς ζωῆς ἀπὸ κάθε δὲν ἀγροικιέται αὐτὴ τεχνίτη, ἀλλ' ἢ λογιῆς φωνῆς της καὶ λογιῆς τεχνίτες θέλουν νὰ τὴν ἀνανοηθοῦν, ὡς ποὺ νὰ βρεθῆ ὕστερ' ἀπ' αὐτοὺς ὁ ἕνας ἐκεῖνος κ' ὁ ἀκέριας ποὺ τ' αὐτὶ του δύναται ν' ἀκούσῃ ὅλα τὰ κύματα τῆς θάλασσας, καὶ στὸ μυριόφωνῶν

τῆς ἄσμα νὰ εὐφρανθῆ, νὰ γένη αὐτὸς τεχνίτης στοὺς τεχνίτες, κ' ὁ Θεὸς μέσα στοὺς θεοὺς, καὶ στοὺς πλάστες ὁ μέγας ὁ νοῦς ὁ δημιουργός. Ὡσπου τοῦτον θ' ἀκούσουνε τὰ ἔθνη, καὶ εἶναι τὰ ἔργα του καὶ τὰ λόγια στὰ ἔργα καὶ στὴν ἱστορία τους σὰν προφητεία, ἂν δὲν τὸν καρφώσουνε καὶ ἂν δὲν τὸν ρίξουν σὲ κανένα ὑγρὸ ὑπόγειο, κ' ἂν δὲν τὸν πετάξουν σὲ κανένα χάσμα τῆς γῆς. Ἔτσι στέκεται ἀπ' τὰ χρόνια ἀσύντριφτο τ' ἄγαλμα τ' Ὀμηρικόν, κ' ἀπειραχτο ἀπ' τοὺς καιροὺς, καὶ στῶν ἐθνῶν τὸ πέρασμα ἀθάνατο, ἀλλὰ τέτια ἀκόμα ψυχῆ, τέτιο κεφάλι ἀκριβὸν, στὴ νέα δὲ γεννήθηκε ἀκόμα Ἑλλάδα ἀπὸ τοὺς τεχνίτες μας, ἀγκαλὰ κ' εἶναι λιγοστοὶ καὶ μετρημένοι, κανέναν δὲν ἔφτασε ν' ἀκούσῃ τὸν παγκόσμιον ἠγρό, γιὰτὶ ποιὸς δυνηθήκε ἀκόμα ὡς τώρα, κ' ἀγκαλὰ μπορεῖ ν' ἀργήσῃ, ποιὸς ἔφτασε στὴ δύναμη ὅλα τὰ δεσίματα νὰ ξεχωρίζῃ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἁρμονίας της; Γι' αὐτὸ καὶ μοναχὰ λογιῆς τεχνίτες ἔχουμε νὰ ὀνομάσσουμε, ὄχι ὅμως καὶ τὸν δημιουργὸ τὸν ἕνα. Μὰ κ' ἂν εἶναι κανέναν ἀναμεσὸ στοὺς Ἑλληνας, ἐκεῖνος οὔτε κάμωμα Ἑλληνικὸ εἶναι, οὔτε στὸν Ἑλληνικὸν ἀέρα ζῆ, κ' αἰστανέται κ' ἰπλάττει. Ἡ νέα ζωὴ ἐμᾶς δὲ δέθηκε ἀκόμα, καὶ δὲν ἐχώνευσαν τὰ διάφορα τὰ μέρη της σ' ἕνα σμίξιμο ἁρμονικόν, παρὰ σὲ κομμάτια τὸ ἕνα ἀπὸ τ' ἄλλο χωριστά, ἄταχτα κ' ἄδετα κ' ἀταίριαστα ἀπ' ἐδῶ κ' ἀπ' ἐκεῖ ξεπροβάλλουν. ὅπως μπορεῖ νὰ πῆ κανέναν πὼς συμβαίνει σ' ἕναν ποταμὸ νεροῦ, ποὺ πῆρε τὸ δρόμο του ἀλήθεια ἀλλὰ δὲ συνάθροισε ἀκόμα τίς πηγές του ὅλες, ποὺ ἔχουν κάμει ἢ καθεμιά τὰ ποταμάκια τους ὅλες χώρια, πλανιέται ὁμοῦς ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὅσο νὰ φτάσῃ τὸ κεφάλι ὁ ποταμὸς, νὰ γίνουν ἕνα καὶ νὰ σμίξουν, ν' ἀνακατωθοῦν μὲ τὰ πολλὰ καὶ δυνατὰ νερά του.

Ἐμεῖς δὲ βρισκόμαστε παρ' ἀκόμα ἴσως στὶς πρώτες πηγές καὶ μπορεῖ νὰναι μακρὰ ἀκόμα ὁ τόπος τοῦ συναπαντημοῦ. Δὲν εἴμαστε ἀκόμα παρὰ στὸν καιρὸ τῶν Προδρόμων. Γιὰτὶ ἕνα ἄλλαγμα πολιτισμοῦ καὶ

τρόπου τῆς ζωῆς σ' ἑμᾶς, ὡς καὶ τῆς ὀμιλίας ἀκόμα ἀλλαγία καὶ τῆς φορεσιᾶς καὶ τῆς κατοικίας καὶ τῆς κάθῃ λογῆς συνήθειας, ἔρριξε πολὺ πίσω καὶ μακρὰ τὴν ὑπόθεσι, τὴν ὥρα ἀπάνω ποὺ θὰ λογαριάζαμε πὼς βρισκόμαστε στὴν ἐποχὴ τῶν Προδρομῶν, ἀπὸ τὸν καιρὸ ἀκόμα τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, ποῦ αὐτὰ τῶρα μὲ τὰ καινούργια πράγματα ἀπομένουν ὀλομόναχα ἓνα θεῶρατο ὑλικό. Κἀτι ποῦ ἐξοῦσε ὡς ἐκεῖνη τὴν ὥρα μέσα στὸ σκότος, κἀτι ποῦ ἐτραβοῦσε ἓνα δρόμο χωριστό, ἀνασηκώθηκε κι' αὐτὸ κ' ἦρθε μὲ τὸ λαὸ νὰ σμίξει ὁ λόγιος. Μὰ ἀλύγιστος κι' ἄχαρος καὶ δυσκολοχώνευτος καθὼς εἶναι πολεμαίει μὲ τὴ μικρὴν ὀμάδα τοῦ ἓνα ἔθνος ὀλάκερο νὰ τὸ κλείσει στὸ ψυχρὸ γραφεῖό του. Ἄρχισε τὸ τράβηγμα ἀπὸ μιὰ κι' ἀπ' ἄλλη μεριά μὰ τὸ κατάντεμα τοῦ ἀγῶνα εἶναι φανερό. Ἔτσι πλάγι τοῦ Σολωμοῦ μιὰ ἄλλη τέχνη λαβαίνει ἀρχή, κι' ὁ Κάλβος μὲ μιὰ νέα καθαρὴ φωνὴ ἄλλους σκοποὺς μᾶς τραγουδάει μ' ἄλλον τρόπον παράξενο, ἀγκαλὰ καὶ περιφημο καὶ θεῖο, κ' ἡ φωνὴ αὐτὴ ἴσως σηκώνεται τόσο ψηλὰ, ὅσο καὶ τοῦ ἀντίτεχνου τοῦ κι' ἴσως καμμιά φορὰ καὶ πειὸ ψηλὰ. Γιατὶ ὁ Σολωμὸς ἴσως νὰ μὴν ἔδειξε ποῦ ἦθελε νὰ φτάσει, ἐνῶ ὁ ἀντίτεχνός του κατέχει τὸ βιολὶ ποὺ παίζει καὶ ξέρει τοὺς σκοποὺς ποὺ τραβάει. Μ' ἄς μὴ γελαστῆ κανένας ἀπ' τὴ γλῶσσα τοῦ Κάλβου, γιατί ἴσως νᾶν' αὐτὸ σημάδι τῆς μεγαλόψυχης τέχνης τοῦ. Ἐμεῖς δὲν κάνουμε λόγο γιὰ τὴ γλῶσσα ἐδῶ, ἡμεῖς βλέπουμε τὴν οὐσία ἀφοῦ ἐξετάζουμε τοὺς δυὸ δρόμους ποὺ ἀκολούθησε ἡ νεώτερη Ἑλληνικὴ ζωὴ.

Ὁ Σολωμὸς εἶναι ὁ κληρονόμος τοῦ παλιοῦ πολιτισμοῦ μὲ τὸ θεῶρατο ὑλικό του καὶ εἶναι ἴσως ἀρκετὸς προφήτης γιὰ τὸ μέλλον του, ἐνῶ ὁ ἄλλος τὸ ἄλλο μισὸ τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς, ποὺ ὡς τὴν ἐποχὴ τους τὸ κατέχανε οἱ λόγιοι κ' οἱ διαβασμένοι νεκροὶ κι' ἄζωο κι' ἄψυχο, καὶ ποὺ μὲ τὴ σχέση (τὴν ἐπικοινωνία) ποὺ πρῶτη φορὰ ὕστερα ἀπὸ αἰῶνες καὶ καιροὺς, ἐλάβαιναν ὁ λαὸς ὁ ἀγράφματος κι' ὁ φυσικὸς μὲ τοὺς λογίους

τοῦ, ἐπῆρε δροσιὰ καὶ δύναμη κι' ἀέρα ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ ψυχὴ, ἐνῶ ὡς ἐκεῖνη τὴν ὥρα θρεμένο στῶν γραφείων καὶ στῶν βιβλίων τὶς σκόνες γυμνὸ κι' ἀκάτεχο ἀπὸ κάθε χάρη, ὄντας στερημένο ἀπὸ τὴ φυσικὴν ἀλήθεια, κανένα κίνημα ζωῆς δὲν εἶχε μέσα του. Πολλὴ σχέση μὲ τὸν ποιητὴν τοῦτον ἔχει κι' ὁ Παπαδιαμάντης, μόνον ποὺ εἶναι ἓνας λόγιος ποῦ ἔζησε μέσα στὸ λαό. Ἔτσι κομματιασμένη ποὺ εἶναι ἡ ζωὴ μας σήμερα μποροῦμε μοναχὰ νὰ ποῦμε πὼς ὅλα τὰ μέρη της ἔχουνε κάποια φανερά κινήματα νὰ φιλιωθοῦν, νὰ δεθοῦν, νὰ σμίξουν καὶ τὴν ἀκέρια ν' ἀρματώσουνε συμφωνία ποὺ ἐλπίζουμε μιὰ μέρα ὀλη μας νὰ λάβῃ ἡ ζωὴ, μὲ τὶς χίλιες δυὸ φανέρωσές της νὰ καταστήσῃ μιὰ.

Ἡ καθεμιὰ ὅμως ἀπ' αὐτὲς τὶς διάφορες φανέρωσές της ἔχει καὶ τὸ κεφάλι της, τὸν ἀρχηγό της, ἐκεῖνον ποὺ τὴν παρασταίνει στὸ πρόσωπό του ὀλη. Ἔνας εἶναι κι' ὁ Παπαδιαμάντης ποῦ εἶδε μιὰν ὀψη τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς ἄλλὰ μὲ πολλὰ προικισμένους χαρίσματα ποὺ ἀναδείξανε ἄλλα παλιότεροί του, κι' αὐτὸ τὸ στερνὸ εἶναι μιὰ πρόοδο καὶ φανερὴ μιὰ προκοπὴ στὸ δρόμο τὸ μακρὸ τῆς τέχνης μὲς' στ' ἀργὸ ἄλλὰ ἀφοβο ξετύλιγμά της. Εἶναι ἓνας σάν ὁ Σολωμὸς κι' ὁ Κάλβος ἀπ' τοὺς **Ἡεροδρόμους**. Κἀτι ὅμως ἔλαβε κι' ἀπὸ τοὺς δυὸ, ἂν ὄχι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους μ' ἀπὸ τὸ ὑλικό τους.....

* *

Τῶρα μαζεύοντας πειὰ ὀλα ὀσα ἀραδιάσαμε γιὰ τὴν τέχνη καὶ γιὰ τὴ ζωὴ ὡς ἐδῶ, σ' ἓνα λόγο ὀλα, βγάζουμε τὴν αἰτία ποὺ ἔκανε τὸν Παπαδιαμάντη ν' ἀποτραβηχτῆ στὴ μοναξιά του.

Ἄλλὰ τράβηξε ἀλήθεια χέρι ἀπὸ τὴ ζωὴ; Μὰ πρέπει νὰ ξέρῃ κανένας καὶ νᾶναι γυμνασμένος νὰ ξεχωρίζῃ τὶς τρικυμίες κάτω ἀπὸ τὴν ὕπερούσια γαλήνη ποὺ σκεπάζει ξεχωριστὰ πρόσωπα. Τὰ χέρια του δὲν κουνιθῆκανε πολὺ σ' ὀλο του τὸν καιρὸ σ' ὀλη του τὴ μέρα δὲν ἀγωνιστήκανε, ἄλλὰ κἀτι ἄλλα ἀθώρητα, τῆς

ψυχῆς τὰ δυνατὰ τὰ χέρια ἀνοίξανε γιὰ ν' ἀγκαλιάσουνε μεθυστικά κάθε ἐπιθυμιά καὶ κάθε τι ποὺ λαχταρίζει ἀπ' τὴν ἀόρατη ζωὴ ποὺ τόσο ἐνεργεῖ σ' ἐμᾶς τοὺς ἄμοιρους ἀνθρώπους. Κ' εἶχε στὴν ψυχὴ του μέθισμα πολὺ ποὺ δὲν ἔφτασαν τὰ χρόνια καὶ τὰ παρραστρατίσματα κ' οἱ ἀτυχεῖς του νὰ τὸ σβύσουν.

Νέος ὅταν ἐργαζότανε, λένε, πὼς κουραζότανε ὄρες πολλὲς ἕως ἀργὰ τὴ νύχτα, κ' ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ ἐμεθοῦσε σὰν ἀμαξᾶς, κ' ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ ξημερωνότανε σὰν καλόγερος φανατισμένος σ' ἐρημικὸ παρεκκλησάκι μὲ τοὺς νυσταχτικὸς ψαλμοὺς τοῦ Ὁρθρου, κ' ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ... ζοῦσε.

Ὁ ἴδιος τίποτε δὲ θέλησε νὰ πῆ γιὰ τὴ ζωὴ του, ἔξδν ἀπὸ τὸ «Ὀλόγυρα στὴ λίμνη» ὅπου σχεδὸν ξάστερα καὶ σχεδὸν καθαρὰ συγχωρεῖ τὴ μοῖρά του, γιὰ τ' ὁμολογεῖ κάπως πικρὰ πὼς ὁ ἴδιος τὸ θέλησε κ' ὁ ἴδιος τὸ δέχτηκε. Εἶχε δηλ. τὴ δύναμη νὰ πολεμήσῃ, τὰ χέρια του εἶτανε πολὺ βασταγερὰ ὅσο μὲ μιὰ ἔλξη καὶ μ' ἓνα τίναγμα ἀπάνω νὰ βροθῆ ποὺ στέκονται ἄλλοι τώρα θρονιασμένοι. Ἐθυσιάστηκε γιὰ τὴν λυπητήρια τὰ ὄνειρά του κ' ἐπόνεσεν ἡ ψυχὴ του ὅπως πατέρας γιὰ τὰ παιδιὰ του, ἀλλ' αἰστανότανε κάποια χέρια δυνατὰ ποὺ τ' ἀπιθώνανε στὸ μέτωπό του τὸ στεφάνι τοῦ ἀθανάτου. Θὰ ποῦνε ἐδῶ—μπορεῖ—πολλοὶ πὼς ζωὴ δὲ χάριξε, μὰ πρέπει κανένας νὰ ξέρη νὰ εὐτυχήσῃ καὶ νὰ χαίρεται κ' ἀπ' τὸ κρατὶ τῆς ἡδονῆς τὸ σπάνιο νὰ κερνιέται ποὺ δὲν ἐγγίζει τις αἰσθήσεις. Γι' αὐτὸ ὅμως πρέπει ἡ σωματικὴ ζωὴ αὐτοῦσια στὴν ψυχικὴ νὰ κατισταλάξῃ, καὶ πρέπει νάναί γυμνασμένη νὰ δέχεται ἡ ψυχὴ αὐτὴ ὅσα οἱ σωματικὲς λαβαίνουνε αἰσθήσεις, ὅπως γνωρίζει ἡ δική μας ἡ Γραμματολογία κ' ἓναν ἄλλον ἀκόμα, πειὸ μεγάλο καὶ τρανὸ τὸ Διονύσιο Σολωμό. Γιατὶ τί ξέρει περισσότερο κ' ὁ πειὸ παραλυμένος ἀπὸ τοὺς στίχους τοῦ Ζακυνθιανοῦ ποὺ δὲ γνώρισε τὸ σῶμά του τις ἡδονὲς ἐκεῖνες; Τέτοιος κ' ἓνας ἄλλος εἶτανε ἀκόμα, ὁ κύκνος τῶν Ἑλληνικῶν βουνῶν ποὺ στὴν ψυχὴ του ἔκλεισε ἐρχόμενος

στὶς πολιτεῖς τὸν κόσμον τὸ δροσᾶτον, ὅλον τὸ γερὸν ἐκεῖνον κόσμον, κατὰ τὸν Κρουστάλλη γυρίζει ἐδῶ ἄθελα ὁ λόγος μου.

Ἄλλ' ἂν ὡς τόσο σιῶν ἀνθρώπων τὴ ζωὴ τόση εἰδειξε ἀδιαφορία, καὶ στὴν Τέχνη δὲ θὰ παραπονεθῆ κανένας. Καλὰ εἶναι ποὺ τὰ τελείωνε τὰ ἔργα του. Ὅμοιος, μονόχωντος, ἀκέριος ὁ ἀνθρώπος καὶ μέσα στὴν τέχνη του πάλι, καὶ γιὰ νὰ δῆς τὴν ψυχικὴ του ὀκνηρία δὲν ἔχεις παρὰ ἓνα νὰ ρίξῃς μάτι στὸ φιλολογικὸ του ἔργο· κ' ἀπὸ ποῦ θὰ γνωρίσῃ τὸν ὀκνηρὸν ἄνθρωπον κανένας πάρεξ ἀπὸ τὰ ἔργα του; Ἀφροντισιὰ γιὰ τὰ πάντα μέχρι μακαριότητος, καὶ πουθενὰ προσπάθεια καμμιὰ, συγκέντρωση τὸ ἐλάχιστον καμμιὰ στὰ δυνατὰ μέρη τῶν ἔργων του.

Ἔτσι φαίνεται σὰν ἡ φύση νὰ ὀμιλῆ μονάχα, ὅπως ἀπαράλλαχτα κάθε ὀκνηρὸς βαριέται νὰ διορθώσῃ τὸ κάθε τι καὶ τ' ἀφίνει μόνον του, φυσικὸ, μόλις νὰ γίνεται, τὸ παρατάει στὴ δύναμή του.

Ὁ λόγος εἶναι τώρα ἀπὸ τὴν ὀκνηρία του ἂν ἀδικήθηκε τοῦ ἔθνους του ἢ φιλολογία, ἴσως ὅμως κ' ἡ μοῖρά του ἦταν αὐτὴ κ' ἡ φυσιογνωμία, ἴσως ἡ δόξα του εἶναι ἡ ἀδιαφορία. Θυμοῦμαι μόνον ποῦ μοῦ ἔλεγε κάποτε γιὰ ἓναν ἀντίτεχνό του—πὼς εἶναι τῆς τέχνης του κοπέλι—κ' ἐγὼ, θέλεις σωστὰ θέλεις κ' ὄχι, ἐκατάλαβα πὼς γιὰ τὴν προσπάθεια τόλεγε καὶ τὴ συγκέντρωση ποῦ βάνει στὰ ἔργα του ἐκεῖνος, πράγματα ποὺ εἶναι φόβος καὶ μῖσος κ' ἔχτρα γιὰ κάθε ὀκνηρὸν ἄνθρωπον. Στὸ «ὄνειρο στὸ κύμα» μᾶς ἄφισε ἴσως μιὰ δυνατὴ αὐτοπροσωπογραφία του. Δὲν ἄπλωσε τὰ χέρια ἐνῶ τὸ πέλαγο ἐκοιμᾶτο, τὴ γυμνὴ παρθένα ν' ἀγκαλιάσῃ, καὶ δὲ φύλαξε τὸ θησαυρό του, κ' ὡς τόσο ὁ οὐρανὸς γλυκόφωτος ἀπανωθὲς του, σ' ὅλη τὴ θάλασσα μ' ἀγάπη πρὸς αὐτὸν καταχυμένος τοῦ ἐμουρμούριζε—Σὲ βοηθᾶω...

Σμύρνη.

Μ. Α.

ΑΘΥΜΙΑ

Σάν ύπνοβάτης πέραγα τὴ νιότη μου
 Κι' ὄνειρο μὲ νανούριζε γλυκό.
 Μὰ τώρα σβύστηκε... Δὲν ἀγροικῶ
 — Σάν ύπνοβάτης πὼς περνῶ νὰ νιότη μου.

* *

Ἄνούσιο πιά τῆς ζωῆς τὸ πάλεμα
 Καὶ μιὰ συνήθεια τὸ κρατάει—Ἄλιά!
 Φαρμάκι πίνω μὰ ἐγὼ μιλιᾶ,
 — Ἄνούσιο πιά τῆς ζωῆς τὸ πάλεμα.

* *

Γκρεμάει τὸ γέλιο ἀφ' τὰ ξερὰ τὰ χεῖλη μου,
 Τρομάζει μου ἡ χαρὰ τὰ σωθικά,
 Δὲ μοῦ χαϊδέβει ὁ πόθος μυστικά,
 — Γκρεμάει τὸ γέλιο ἀφ' τὰ ξερὰ τὰ χεῖλη μου.

* *

Τοῦ πανωραίου ἀνατριχίλες τοῦ κορμιοῦ,
 Ὑγρόματα, ξανθὰ μαλλιά χυτά,
 μάγουλα κι' ἀφρατόστηθα στητά,
 — Τοῦ πανωραίου ἀνατριχίλες τοῦ κορμιοῦ,

* *

Ἄδιάφορο, ψυχρὸ θὰ μ' ἀντικρύσετε
 Καὶ σκλάβος σας ἐγὼ δὲ θάμαι πιά.
 Ὠϊμέ! Σὲ μένα στάχτη. Ἄλλοῦ ἢ φωτιά!
 — Ἄδιάφορο, ψυχρὸ θὰ μ' ἀντικρύσετε.

Σμύρνη

ΔΩΡΟΣ ΜΤΕΛΛΑΣ

ΘΡΗΣΚΕΙΑ - ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ

Γερμένα στὰ θεμέλια σας, χαλάσματα συντρίμια
 ἀπ' τοῦ Καιροῦ τὸ πέρασμα κι' ἀπ' τοῦ Ἄρη τὴν
 [ἐρήμια,
 ψηλὰ ποὺ χάνεται ἡ ματιὰ καὶ ποὺ ἡ ψυχὴ πλανᾶται
 σάν τι μέσα στὸν ύπνο σας βαρβαρικὸ γροικᾶτε;

✠

Τοῦ Μουεζίνη τὸ βραχνὸ τὸ κράξιμο ἀπὸ πέρα
 σὰ θριαμβικὸ ἀναγέλασμα στὴ μυστικὴ γαλήνη,
 τοῦ πολεμόχαρου θεοῦ τῆς Μέκκας, τὴ φοδέρα
 ἀπάνου ἀπ' τὰ συντρίμια σας σὰ μοιρολόγι ἀφίνει.

✠

Τοῦ καλογέρου ἡ ψαλμουδιὰ γιὰ κάποια Πάθη, δλοένα
 ἀπ' τὶς βαθεῖες τὶς θολωσιές κι' ἀπὸ τὰ σπήλαια κάτου
 σὰ ἀτέλειωτο μουρμουρητὸ σὰς φτάνει, ὦ Ξεξασμένα
 — βόγγοι, ἀλυσσιδες, χάλασμα, φοβέρα τοῦ Θανάτου.

✠

Θρησκείες ποὺ προσκυνήσανε τ' ἀνθρώπινα ποτάμια
 τυφλὰ στοὺς κάθε Ἰδανικοῦ τὸ ὠραῖο τὸ Φῶς—ὠϊμένα,
 ποὺ ἡ Πρόληψη σὰ ἀνήμερη καὶ ξοργισμένη λάμια
 ἐπνιξε πόθους εὐμορφους, λαχτάρες, Περασμένα.

✠

Θρησκείες ποὺ προσκυνήσανε κάποιοι τυφλοὶ, περνᾶνε
 κάτου ἀπ' τὸν πλάνον ἴσκιο σας, ἐρείπια ξεχασμένα
 κι' ἀθέλητα, κι' ἀνήμπορα, σὰ σκλάβες προσκυνᾶνε
 Θρησκεία τοῦ Ἰσραίου καὶ τῶν λευκῶν Ἰδανικῶν,
 [Ἐσένα!

ΣΜΥΡΝΗ

ΚΩΣΤΑΣ ΜΙΣΑΗΛΙΔΗΣ

Ο ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΡΙΤΟ ΚΥΚΛΟ ΤΩΝ ΤΙΤΑΝΩΝ

Μακριὰ γελᾶνε οἱ θάλασσεσ κι' ἀχνολογᾶνε οἱ κάβιοι,
 ποὺ πᾶνε τὰ πλεούμενα, ποὺ τρέχουν τὰ καράβια
 καὶ στὴ θαλασσοχτύπητη στεριᾷ κι' ἀκόμα πέρα
 οἱ πολιτεῖεσ τῶν πολλῶν κι' ἀμέριμων ἀνθρώπων.

*
* *

Διαβαίνουν ναύτεσ μακρῶα κι' ἀπ' τὰ καράβια δείχνουν
 τὸ στοιχειωμένο μου βουνὸ κ' ἐκεῖ ποὺ ἀκροφοβοῦνται,
 φαντάζει ἀλλαξοπρόσωπη ἢ θάλασσα ἢ Νεράϊδα
 κι' ἄξαφνοσ γένηται καὺμὸσ στὰ στήθια ὁ γυρισμὸσ τουσ.

*
* *

Κι' ἀκόμα ὅταν τοῦρανοῦ τὴ γῆ σκεπάσῃ ὁ ἴσκιος
 καὶ μέσ' στὶσ πολιτεῖέσ τουσ τ' ἀδέρφια μου οἱ ἀνθρώποι
 τὴ λυπερὴ ἱστορία μου τὰ βράδυα διηγιοῦνται,
 παρακαλοῦνται στὸ Θεὸ νᾶνε σ' αὐτοὺσ βοήθεια,

*
* *

ᾠ μάνα μου ! ὦ γεννήτρα μου ! γέροντασ τὸ κεφάλι
 στὴν ἀγκαλιὰ σου ὁ δύστυχὸσ τὰ μάτια μου νὰ κλείσω
 καὶ βοερὸ ἄσ ἠχολογάει τοῦ κόσμου τὸ ποτάμι·
 σ' αὐτιὰ μου ἢ βοῆ γλυκὰ θέλει μὲ νανουρίζει.

Γιάννινα

ΑΛΕΞΑΣ

ΑΓΑΠΗ

Κι' ἔγριρα — τὸ θυμᾶσαι ; — ἓνα βράδυ
 Στὰ γόνα σου τὸν κρύφιο πόθο μου νὰ ψάλω,
 Ἐνὸσ παιδιοῦ ἄγνωμου τὸν πόθο τὸ μεγάλο
 Καὶ νὰ συρτῶ στ' ἀστεῖροφρο τῶν λογισμῶν κοπάδι.

*
* *

Καὶ σὺ παιδι ἄγουρο κι' ἀμέστωτο στὴ θλίψη,
 Μοῦ τρύγησεσ καλὴ τὴ λίγην ἔννοια
 Κι' ὁ ὕπνοσ ποὺ μοῦ ράντισεσ μεθυστικά, ἀεζένια,
 Νὰ μὲ δροσίση ἀνάλαφρα δὲν εἶχε λήψει.

*
* *

Ψιθύρισε καὶ τώρα τὸ γλυκὸ νανούρισμα
 Τῆσ πρώτησ νειότησ· τί μέσ' στὸν ὕπνο νοιώθω
 Βαθὺ ἐνὸσ παλμοῦ σου τὸ γοργὸ ξετύλισμα,

*
* *

Ποὺ φέρνει μου καινούργιον ἓνα πόθο
 Στὰ γόνατά σου ἀπάνω σὰ θὰ γέρω
 Τῆσ προαιώνιασ μοιρᾶσ μου τὸ μυστικὸ νὰ σέρνω.

Α' ΝΤΙΝΙ

Κ. ΚΡΥΟΝΕΡΗΣ

ΠΕΖΟΤΡΑΓΟΥΔΑ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΤΙΓΜΕΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΟΥ

(Ἀρραβωνιασμένη)

Καθισμένη ὅπως εἶσαι ἀντίκρου μου μ' ἀρέσει νὰ σὲ κοιτάζω. Φωνόγελα, τραγούδια, μουσικὲς—ἕνας ἀφρὸς τῆς χυδαίας ζωῆς— ξεχύνεται γύρωθὲ σου τὸ βράδυ μέσα στὸ φωτεινὸ κῆπο. Μὰ περιφρονητῆρα ἐσὺ ὄλων αὐτῶν, ἀποξεχνιέσαι στὸ τραπέζι πὺ κάθεται μαζί μὲ τοὺς γονιούς σου. Στ' ἄντρα τῆς ὄνειροφαντασίας σου ἤθελα νὰ πλανηθῶ, τῆς γλυκειᾶς σου σκέψης συνταξειδευτῆς νὰ γίνω.

Πόσο εἶσαι ὠραία ! Μεῖνε ὅπως εἶσαι ἔτσι ἀποξεχασμένη νὰ σὲ θαμάζω.

Ἄπὸ τὸν πολτὸ τῶν κρίνων εἶναι πλασμένη σου ἡ σάρκα. Κανένα βάνουσο χρῶμα δὲν σοῦ σπιλῶνει τὰ μάγουλα. Δυὸ τρεῖς φορὲς ποῦ ἀνάδειψες τὰ μακριὰ σου ματόκλαδα, μοῦ φάνηκαν τὰ μεγάλα σου μάτια σὰ λίμνη τριγυρισμένη ἀπὸ θάμνους.

Γλυκὰ τρεμούλιασε τὸ διάφανο ὑγρὸ της.

Ἔτσι ποῦ κάνεις, μὲ κάνεις ἄθελα κι' ἀναστενάζω. Μαντεύω ποῦ θέλεις νὰ τιμονέψεις τὸν εὐγενικὸ τὸ νοῦ σου. Εἰάφνου τρικυμιστὸς πόθος χύθηκε μέσα σου καὶ δάγκωσες παθιάρικα τὰ γερά σου ἀχεῖλια. Ἔτσι ὑγρὰ ὅπως ἔγιναν γυαλίσανε προκλητικὰ στὸ ἠλεκτρικὸ φῶς τοῦ κήπου.

Κ' ἔπειτα ἀπ' ὅλα αὐτά, ἄρχεψες νὰ παί-

ζεις μὲ τὴ βεργέτα σου περνώντας την ἀδιάκοπα στὰ μακρουλά σου τὰ δάχτυλα...

(Γέλοια)

Ἡ ζωὴ της ἀνακατεύθηκε κάποτε μὲ τὴ δική μου. Ἔτσι ἔτυχε. Τὴν ἔβλεπα συχνὰ καὶ κουβεντιάζαμε. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς τὸ κοιταγμά μου εἶτανε δειλὸ καὶ ἡ κουβέντα μου ἀδέξια. Μὰ τί νὰ γίνεῖ ἀφοῦ ἐγὼ φυσικὰ ἤμουνα ντροπαλὸς κι' αὐτὴ ζωερὴ καὶ ἐλεύτερη;

Μύριζεν ὄλη. Κάτι σὰν ἀτιμὸς μυρουδάτος ἔβγαινε ἀπὸ ὄλο της τὸ σῶμα καὶ μὲ λίγωνε. Κ' εἶταν ἡ πρώτη γυναίκα ποῦ μπροστά της ἔνοιωσα κάποια τρεμούλα μέσα μου, ποῦ μεταδίνονταν κι' ὥσαμε τὴ φωνή μου.

Οὔτε ἡ παραμικρὴ ρυτιδούλα στὸ γαλατένιο της μέτωπο, ποῦ τὸ φιλοῦσαν ἀδιάντροπα οἱ ξανθὲς τῶν μαλλιῶν της τούφες. Μονάχα στὰ δυὸ χνουδάτα της μάγουλα λαφράνοιγαν δυὸ μικρούτσικα λακκάκια ποῦ φώλιαζαν τῆς ὁμορφιάς της τὰ μάγια. Κι' ἀπ' ὅλα τὰλλά της μάρεξεν ἡ μύτη της μὲ τὰ λεφτά της φτερούγια ποῦ ἕνας πόθος τῆς ζωῆς τὰ σάλεινε.

Τὶ κορίτσι θελητικὸ κι' ὀλόχαρο, ξέγνοιαστο σὰν τὴν τρελλὴ πεταλούδα ! Καὶ σὰ γελοῦσε... Ω ! σὰ γελοῦσε ! Τὰ μάγουλά της πορφύρονταν καὶ χύνονταν τὰ μάγια ἀπ' τὰ λακκάκια. Καὶ τότες ἀγροίκιαγα τὰ γέλοια της ποῦ εἶταν γι' αὐτήναινε ὕμνος στὴ χαρὰ καὶ γιὰ ἐμὲ τῆς σάρκας μου ἀνατριχίλα ἀνείπωτη.

Ἔ γέλοια!... γέλοια!...

* *

Τὴ συναπάντησα ξανὰ στὸ δρόμο τῆς ζω-
ῆς μου. Γυναίκα πιά σωστή. Ἐνα μωρὸ κλα-
ψάριζε στὴν ἀγκαλιά της· κι' ἓνα ἄλλο μεγα-
λύτερο τράβαγε τὴ ρόμπα της τὴ τσαλακωμέ-
νη. Τῆς μίλησα· καὶ κουβεντιάσαμε. Καὶ γέ-
λασε. Μὰ ἀφ' τὰ λακάκια τῶ στεγνῶ μαγού-
λων της δὲ χύθησαν τὰ μάγια. Τὸ γέλιοιο της
δὲν εἶχε ἀχό, δὲν εἶτανε γι' αὐτὴν πιά ὕμνος
στὴ χαρὰ οὔτε γιὰ μὲ τῆς σάρκας μου ἀ-
νατριχίλα ἀνείπωτη...

— — —
(Τὸ ροδάκινο)

Δὲ θὰ ξεχάσω ποτὲ τὴ μέρα ἐκείνη ποὺ φά-
γαμε μαζί στὴν ἐξοχή. Λὲς καὶ ξημέρωσε μόνο
γιὰ σένα. Τρελλή, σκανταλιάρα, ἔτρεξες, πῆ-
δηξες σὰν κατσικάκι, κυλίστηκες στὸ χορτάρι,
φώναξες, τραγούδιες, χάλασες κόσμο. Καὶ
σὰν ἔγινε μεσημέρι ἔστρωσες ἀτὴ σου τὸ τρα-
πέζι κάτω ἀπὸ τὸν ἥσκιο τῆς γέρικης ἐλιᾶς καὶ
μᾶς κάλεσες ἀνυπόμονη στὸ φαγητό. Ἐσὺ τὸ
θέλησες νὰ καθίσω δίπλα σου κ' ἐσὺ μ' ἐκέ-
κέρασες τὸ κρασί μέσα στὸ κρουσταλένιο πο-
τῆρι...

Τόσο χαρούμενη εἴσουν, ποὺ ἐζήλευα καὶ μι-
σοῦσα τὴ χαρὰ σου. Γιατὶ δὲ μ' ἐκέρασες ἀπ'
αὐτὴν νὰ μεθύσω κ' ἐγὼ νὰ μὴν πονῶ, νὰ
μὴν πονῶ; Μὰ ἐσὺ θέλησες νὰ παίξῃς, μὲ τὴν
καρδιά μου σὰ μὲ κούκλα. Τὶ σ' ἔμελε γιὰ τὸν
πόνον μου; Καὶ γιὰ νὰ μοῦ τὴν ξεσκίσεις ἐπῆ-
ρες σὰν ἀποφάγαμε ἀπὸ τὴ φρουτιέρα ἓνα μο-

σκομυρισμένο χνουδάτο ροδάκινο, μὲ κοίταξες
σὰ μάγισσα στὰ μάτια κι' ἀπὲς ἀρχεψες νὰ τὸ
δαγκῶνεις λαίμαργα.

*
*
*

Ὅλοζώντανη μιὰ ἱεροτελεστία πέρασε ἀπὸ
τὸ νοῦ μου σὰ νάγινε χτὲς ἀκόμα! Θυμή-
θηκα τὰ παιδιάτικὰ μας χρόνια... Τὸ περι-
βόλι μας μὲ τὶς πολύκαρπες ροδακινιές. Τί ἔ-
φοδο ποὺ τὶς κάναμε κουρασμένα ἀπ' τὸ τρελ-
λὸ παιχνίδι! Τὰ καῦμένα τὰ ροδάκινα δὲν προ-
φταίνανε νὰ ὀριμάσουν στὴν ἐποχὴ τους. Δυὸ
σειρὲς ἀπὸ ἄσπρα δοντάκια χωνούτανε μέσα
στὴ ζουμερὴ καὶ τριζάτη σάρκα τους. Ἐτρε-
χεν ὁ νόστιμος χυμὸς κι' αὐλάκωνε τὰ μάγου-
λα καὶ τὰ σαγονάκια μας. Πόσες φορὲς τὸ ἴδιο
ροδάκινο τὸ φάγαμε μαζί κ' ἔπειτα φιληθή-
καμε μὲ τοὺς χυμοὺς ἀνακατωμένους μὲ ἴδρω
στόμα μὲ στόμα!...

*
*
*

Τὸ ροδάκινο ποὺ δάγκωσες ὀμπρός μου
προκλητικὰ, εἶταν θυμητῆρι τῶν παιδιάτικων
φιλιῶν μας· καὶ πιὸ πολὺ, πειραχτικὸ σύμβολο
πὼς δὲν εἶχα τὸ δικαίωμα νὰ σὲ ξαναφιλήσω
γιατὶ εἴσουνα πιά... μεγάλη.

Σμύρνη.

Θ. ΕΞΑΡΧΟΣ

ΠΕΡΙΒΟΛΙ

Μεγάλο σούσουρο και κακὸ στὸ περιβόλι τῆς κυ-
ρα-Σοφιάς, ἔναν πλούσιον κῆπο γεμάτον ἀπὸ δέντρα,
λουλούδια και λαχανικά, ἀπ' τὴν ἀψηλόκορφη τῆ
λεύκα ὡς τῆ μικροκάρωτη πορτοκαλιά, ἀπ' τῆ μο-
σκομύριστη τριανταφυλλιά ὡς τὸν ξορκιστὴ τὸν ἀπο-
μόναχο τὸν ἀπίγανο, κι' ἀπ' τῆ βαρυσήσκωτη συκιά
ὡς τὴν πλατύφυλλη νεροκολοκυθιά. "Ὅλα τὰ δέντρα
και τὰ φυτὰ τοῦ περιβολιοῦ φιλονικούσανε κ' εἶχανε
στήσει σωστὸν καυγᾶ γιὰ τὸ γλωσσικὸ μὲς ζήτημα.
"Ἦρθε ἡ σειρά τους νὰ μιλήσουνε κι' αὐτὰ γιὰ τὸ ζή-
τημα. Διόλου δὲν πρέπει νὰ μᾶς φανῆ παράξενο πὼς
μπορεῖ νὰ μιᾶνε τὰ λαχανικά και τὰ δεντρικά μὲς,
ὅσο ξέρουμε πὼς μιᾶνε και μαλώνουνε ἀκόμη και
τὰ βουνὰ και τὰ ποτάμια και τ' ἀστέρια και τὰ κύ-
ματτα και τὰ βράχια κ' οἱ πεθαμένοι μὲς ἀπὸ τὰ
μνήματά τους και τὰ πουλιὰ μ' ἀνθρώπινη φωνίτσα
και μιᾶνε και κουβεντιάζουνε πολὺ ὁμορφα κι' ἀρι-
στοτεχνικά μέσα στὴν ποιήσή μὲς τὴν ἀθάνατη. Θὰ
δῆτε μάλιστα πὼς μπορεῖ ἓνα λαχανικὸ νὰ μιᾶη κα-
λύτερα ἀπὸ τὸ Μιστριώτη και τόσου; ἄλλους καθα-
ρευσιάνους ποὺ παίξανε σπουδαῖο ρόλο τὰ στερνὰ τοῦ-
ττα χρόνια μιῶντας και γράφοντας γιὰ τὸ γλωσσικὸ
μὲς ζήτημα και δείχνοντας κι' ἀποδείχνοντας πὼς ἔ-
χουνε φάει μὲ τὴν ὀκκὰ κάποιο μαγικὸ χορτάρι!

Ἡ τσουνίδα και τὸ γαϊδουράγκαδο, τὰ δυὸ αὐτὰ
πρῶτα πρῶτα φέρανε τὸ ζήτημα στὴ μέση.

Τὸ γαϊδουράγκαθο καμαρόνοντας μεγαλόπρεπα,
ξεφώνισε τὸ Φιλιππικὸ του γιὰ τοὺς μαλλιαρούς. Μι-
λοῦσε κ' ἔτρεμε ἀπὸ συγκίνηση πατριωτικῆ. Ἐτόνισε
τὸν κίντυνο τῆς φυλῆς, τῆς Ἐρησκείας και τῆς Πατρι-
δας και φοβέρισε πὼς θὰ καταξορκίσῃ τοὺς δημοτικι-
στάδες, φοβέρισε ἀκόμη και τῆ Ρουσσία ποὺ τάχα
τοὺς ὑποστηρίζει. Ἡ τσουνίδα ἀπάνου κάτου εἶπε
τὰ ἴδια και πὼς κ' ἐκείνη θὰ τρίψῃ τὴ μούρη ὄλων ἐ-

κείνων ποὺ δὲ θὰ παραδεχθοῦνε τὴν καθαρεύουσα. Και
οἱ δύο αὐτοὶ ρήτορες ἀπαρηγόησανε τὸνομά τους ὡς
πρόστυχο και βέρβαρο και ζητήσανε τὸ γαϊδουράγκα-
θο ἀπ' ἐδῶ κ' ἐμπρὸς νὰ λέγεται *σκόλυμος* ἢ τοῦλά-
χιστο *λευκάκανθα* και ἡ τσουνίδα *ἀκαλήφη*, ἀκαλή-
φη ποὺ τὸ προφέρει και κολλάει τὸ στόμα σου και
λὲς στάζει γλύκα κ' εὐγένεια και σοῦ κάνει τὴν τσου-
κνίδα σὰν ἀπὸ μετᾶξι και βελούδο. Ἐπειτα μεγάλη
και βραχιά ἐντύπωση ἔκανε ὁ λόγος ποῦ ὄσανε τὸ σπα-
νάκι. Τὸ σπανάκι μίλησε γιὰ καλαισθησία και καλ-
λιτεχνία και ἱπποτισμὸ. Ἐκλαψε μάλιστα ἀπάνου στὸ
λόγο του γιὰ τὸ ξεπεσμὸ μὲς τὸ σημερινὸ τὸν καλλι-
τεχνικὸ, ποὺ κατάντησε— εἶπε— νὰ φυτρώνει τὸ σπα-
νάκι στὰ πόδια τῶν περισσύτερων Ρωμιῶν. Ἡ μόνη
του ἐλπίδα— εἶπε— εἶναι ἡ καθαρεύουσα, ποὺ θὰ φέ-
ρῃ τὴν καθαριότητα σὲ ὅλα και στὴν ψυχὴ και στὸ
σῶμα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Σπανάκι θὰ πῆ πόδι βρο-
μερό, σπανάκι ὄν ὄμω; ἀλλάζει τὸ πρᾶμα, σπανάκιον
χηνοποδοειδὲς τὸ ἐδώδιμον, σοῦ λείει ὁ ἄλλος, σωστὸ
καλλιτέχνημα.

Ἐστερα ἀπὸ τὸ σπανάκι ἦρθεν ἡ καλαμποκιά. Ἡ
καλαμποκιά ἀνάφερε τίς ὑπηρεσίες ποὺ ἔχει προσφέ-
ρει στὸ βσιλαιο, ἀπαρίθμησε τοὺς φωστῆρες τῆς ἐπι-
στήμης και τρανοῦ; δασκάλους, ὄλους; γέννημα και
θρέμμα δικὸ τῆς, ποὺ ἂν ξύσης εἶπε τὰ δόντια τους θὰ
βρῆ; ἀκίμη καλαμπόκι. Ἡ καλαμποκιά ζήτησε τὴν
ἀνταμοιβή τῆς γιὰ τιμητικὸ τίτλο ν' ἀλλαχτῆ τὸνομά
τῆς, νὰ διορθωθῆ και νὰ γίνῃ *ἀραβόσιτος* γιὰ νὰ ξεχα-
στῆ— καθὼς εἶπε— ἡ βλαχιά τῆς και νὰ σκεπαστῆ ἢ
προστυχιά τῆς· κι' αὐτό, γιὰ λόγους ἔθνικους.

Ἐστερα ἀπὸ πολλοὺς ρητορικοὺς λόγους ποὺ βγά-
νανε διάφορα λαχανικά ἀποφασίστηκε νὰ στείλουν ἀ-
ναφορὰ στὴν κυβέρνηση νὰ βάνῃ στὸ σύνταγμα κι'
ἄλλη διάταξη γιὰ τὴν καθαρεύουσα και νὰ βγῆ Βασι-
λικὸ δίκταγμα ποὺ νὰλλάξῃ τὰ ὀνόματα πολλῶν χορ-
ταρικῶν και δέντρων· χάρη λόγου ἢ κουκκιά νὰ γίνῃ
κύαμος, ἢ κάπαρη *κύπειρος*, ἢ κολοκυθιά *κολοκύν-*

Φη, τὸ μαροῦλι *θριδαξ*, *γεώμηλον* ἢ πατάτα, *ερέβινθος* τὸ ροβίθι, *ὕδροπέπων* τὸ καρπούζι καὶ ἄλλα ποῦ δὲ βρίσκει κανένας ἄκρη.

Ἐξαφνα λαβαίνει τὸ λόγο ἓνα κούτσορο πούπιανε ἄδικα κάμποσο τόπο στὸ περιβόλι καὶ χαλοῦσε τὸν ἴσκιο κάποιου δέντρου. Τὸ κούτσορο ἀναδείχτηκεν ὁ ὀρμητικώτερος ρήτορας. Φοβέρισε οὐρανὸ καὶ γῆ καὶ προσφέρθηκε νὰ γίνῃ θυσία γιὰ τὸ ζήτημα κι' ἀπ' αὐτὸ νὰ θυθῶναι τὰ δαυλιὰ μὲ τὰ ὁποῖα ὁ κόσμος θὰ κάψῃ τοὺς μαλλιαροὺς. Στὸ τέλος τοῦ λόγου του διαμαρτυρήθηκε καὶ τὸ κούτσορο, γιὰ τὸνομά του τὸ πρόστυχο· τὸ σωστὸ εἶναι *πρέμνον* — εἶπε — καὶ ὄχι κούτσορο ποῦ εἶναι γιὰ κοροϊδίες.

Τὴν ὥρα ἐκείνη ἀκούστηκε σ' ἔλο τὸ περβόλι ἓνα ψί, ψί, ψί. Σὲ λίγο γένηκε θαθειά ἡσυχία γιὰτι ἔκαμε νόημα ὁ γέρο πλάτανος στὰ δέντρα καὶ τὰ φυτὰ πῶς εἶχε κάτι νὰ τοὺς πῆ κι' αὐτός. "Ὅλα τὰ δέντρα κι' ἔλλα τὰ φυτὰ σωπάσανε καὶ σταθήκανε ὡς τὰ μικρὰ παιδιὰ ποῦ πρόκειται ν' ἀκούσουν κανένα παραμυθάκι ἀπὸ τὸν παπποῦ τους. Ὁ γέρο πλάτανος τότες τοὺς εἶπε ἀργὰ-ἀργὰ καὶ μὲ χάρη τούτη τῆ μικρῆ καὶ νόστιμῃ ἱστορία :

— Μιὰ φορὰ, παιδιὰ μου, τὸν καλιὸν καιρὸ στὸν κόσμο στάθηκε τὸ βασίλειο τῆς κουταμάρας. Στὸ βασίλειο τοῦτο ζούσανε ἄνθρωποι ποῦ δὲν ἀξίζανε τίποτα μὰ ποῦ θαρρούσανε πῶς εἶνε σοφοὶ ἔλοι τους καὶ τόσο περηφανευτήκανε ποῦ τοὺς ἐσυχάθηκε ὁ Θεὸς καὶ δὲν τοὺς νοιαζότανε καθόλου. Αὐτοὶ λοιπὸν τὰ βάλανε μὲ κάθε νόμο φυσικὸ καὶ κἀνανε κάθε λογῆς τρέλλες. Τοὺς ἄφησεν ὁ Θεὸς νὰ γίνουνε ἔλοι μουρλοὶ γιὰ νὰναὶ παράδειγμα τῶν γνωστικῶν. Γιὰ νὰ καταλάβετε ὡς ποῦ ἔφτασε ἡ τρέλλα τους σὰς λέω, πῶς μιὰ μέρα ἐδγάλανε ἔλλα τὰ καράβια ἀπὸ τὸ γιαλὸ καὶ τὰ γεμίσανε ψάρια, ἐπιάσανε καὶ κόψανε ἔλλα τὰ δέντρα καὶ τὰ ρίξανε στὴ θάλασσα καὶ καρτερούσανε ὕστερα τὰ καράβια νὰ φυτρώσουνε καὶ νὰ γίνουνε δέντρα, τὰ ψάρια νὰ γίνουνε πουλιὰ καὶ νὰ κελαιδοῦνε καὶ τὰ δέν-

τρα νὰ γενοῦνε καράβια μοναχὰ τους. Τέτοια κάμανε οἱ ἄνθρωποι, ποῦ ζούσανε τότες στὸ βασίλειο τῆς κουταμάρας. Μὰ ἐδῶ καὶ κάμποσον καιρὸ βλέπω στὸν τόπο μας πῶς πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀφεντάδες μας τοὺς Ρωμιοὺς μπήκανε στὰ μυαλὰ τῶν δασκάλων καὶ θέλουνε νὰ τὰ βάνουν μὲ τὸ φυσικὸ τὸ νόμο ποῦ ὀρίζει καὶ τῆ γλῶσσα ποῦ μιᾶμε καὶ θέλουνε λείει νὰ ξαναφέρουνε στὸν κόσμον τὴν γλῶσσα ποῦ μιλοῦσανε ἐδῶ καὶ τρεῖς χιλιάδες χρόνια οἱ πρόγονοὶ μας. Μ' ἄλλα λόγια νὰ κλείσουνε σὲ μιὰ γιάλα τῆ θάλασσα, νὰ ποῦνε στὸ ποτήμι νὰ γυρίσῃ πίσω. Μ' αὐτὸ τὸ καταλαβαίνετε πῶς ποτὲ δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ, κι' αὐτὸ ποῦ κἀνουνε μᾶς θυμίζει τοὺς ἄνθρώπους ποῦ καθῶς εἶπαμε ζούσανε στὸ βασίλειο τῆς κουταμάρας.

Τῆ στιγμῆ ἐκείνη ἀκούστηκε φωνὲς ἀπὸ ἔλο τὸ περιβόλι. Οἱ καθαρευουσιάνοι ἀρχίσανε νὰ ἀποδοκιμάζουνε τὸ γέρο πλάτανον καὶ νὰ φωνάζουνε : Μαλλιαρός! μαλλιαρός!! Ὁποῦ ὁ γέρο πλάτανος θύμωσε μὲ τὰ οὐλά του, ἔχασε τὴν ὑπομονή του καὶ τοὺς ἐμπηξε μιὰ μεγάλη καὶ δυνατὴ φωνὴ καὶ τοὺς εἶπε: **Σκασιμός!** **Σκασιμός!** **λοιπὸν!**

Καὶ ἡ φωνὴ του καὶ ἡ φοβέρα του ἀκούστηκε σὰ βροντὴ ἀστροπελεκιοῦ κι' ἔκαμε νὰ τρεμουλιάσουνε γιὰ πολλὴν ὥρα ἔλλα τὰ δέντρα καὶ τὰ φυτὰ μέσα στὸ περιβόλι τῆς κυρὰ-Σοφιάς καὶ νὰ σωπάσουνε.

Ἄθῆνα

ΧΡ. ΒΑΡΛΕΝΤΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΣ

ΕΡΧΕΣΑΙ, ...

Ἔρχεσαι κι' εἶναι κάθετι καλὸ
Καὶ ὅλα τὰ κακὰ εὐτὺς ξεχνιοῦνται,
Παλάτι εἶν' ἢ καλύβα μου ψηλὸ
Κι' ἀπὸ οὐράνιο φύσημα ἀπαλὸ
Μέσα μου οἱ πηδὲς καλὲς χορδὲς κουνιοῦνται.

Ἔρχεσαι, — ἀνοίγει ὁ οὐρανὸς ψηλὰ
Κι' εἶναι τὸ κάθε σύννεφο χρυσάφι,
Στὸ δάσος τὰ πουλιὰ ψάλλουν τρελλὰ,
Γεμίζει ἀπ' ἄνθη μύρια παρδαλὰ
Τὸ ἔρμιο τοῦ φτινόπωρου χωράφι.

Ἔρχεσαι, — ἡ ζωὴ ναι χαρωπὴ
Καὶ κάθε ὥρα γελαστὴ περνάει.
Ἡ σκέψη μου περνάει σὰν ἀστραπὴ,
Κάθε δουλειά μου βλέπει προκοπὴ
Κι' ὅ,τι ἡ καρδιὰ ποθήσῃ τ' ἀποχτάει.

Ἔρχεσαι, — ἀμέσως νοιώθω δυνατὴ
Καὶ χωρὶς κόπους, πλούσια τὴ ζωὴ μου.
Παιχνίδι εἶν' ἢ δουλειά μου ἢ βαρετὴ,
Στίχοι ἢ ξεκούρασή μου ὄνειρευτοὶ
Καὶ μουσικὴ ἢ κάθε ἀναπνοή μου.

Ἔρχεσαι καὶ μ' ἐγκάρδια προθυμιά
Χτίζεις στὴν ἀγκαλιά μου ἀγάπης θρόνο—
Δὲ νοιώθει πιὰ ἡ ψυχὴ ἄλλη πεθυμιά,
Δὲ βρίσκει ἔκφραση ἢ χαρὰ καμιά,
Τὰ χεῖλια οὔτε μιὰ λέξη βρίσκουν μόνο.

(Ἀπὸ τὸ Δανικὸ τοῦ *Karl Ploug*
(*Carl Ploug*) *Du kommer*)

Ἀθήνα, 1911.

ΦΩΤΗΣ ΒΟΡΕΙΝΟΣ

WALT WITMAN

(Τὸ τραγοῦδι τοῦ μισεμοῦ)

Γειά μας, χαρὰ μας, σύντροφε ταξιδευτή, — χαρὰ σ'
[ἐμᾶς !
(Χαρούμενος τὴν ὥρα τὴ στερνὴ πρὸς τὴν Ψυχὴ μου
[κράζω.)

Κι' ἂν ἡ ζωὴ μας ἔκλεισε, — τώρα ἀρχινᾷ ἡ ζωὴ μας !
Σ' ἀφίνομε γιὰ πάντα γειά, πολύκαιρο λιμάνι !
Ἄπλωσε δόλοευκα παννιὰ τὸ ἐλεύτερο καράβι,
Γοργὰ ἀρμενίζει κι' ἡ στεριά στὸ μᾶκρος πέρα σβυέται...
Γειά μας, χαρὰ μας, σύντροφε ταξιδευτή, — χαρὰ σ'
[ἐμᾶς !

(Στὸν ὕπνο τοῦ μεσανυχτιοῦ)

1

Στὸν ὕπνο τοῦ μεσανυχτιοῦ, τῆς ἀγωνίας τὴν ὄψη,
Τὴν πρώτη—πρῶτη τὴ ματιὰ ἐκείνου ποὺ δέχτηκε θα-
νατορὸ τὸ βόλι—τὴν ἀφραστὴ ματιὰ του ἐκείνη,
Νεκροὺς ποὺ κοιτῶνται στὸ χῶμα ἀνάσκηλα κι' ἔχουν
τὰ χέρια τους πλατυὰ ἀπλωμένα,

Στὸν ὕπνο μου ὄνειρεύομαι, ὄνειρεύομαι.

2

Δέντρα, ποτάμια, κάμπους καὶ βουνά,
Τοὺς οὐρανοὺς ποὺ φέγγουνε τόσο καθαροὶ ἅμα πε-
ράση ἢ μύθρα—τοῦ φεγγαριοῦ τὴ λάμψη τὴν πα-
ράξενη μὲς στὰ μυστήρια τῆς νυχτός,
Λάμψη γλυκειά, ποὺ μᾶς φωτᾷ σὰν σκάφτουμε τὸν
τράφο κι' ὅταν ὑψώνουμε προχῶματα,

Στὸν ὕπνο μου ὄνειρεύομαι, ὄνειρεύομαι.

Πόσος καιρός, πόσος καιρός, πού διάβηκαν για πάντα
— τῶν πεθαμένων ἢ ὄψη, οἱ κάμποι, τὰ προχώματα!
Χρόνια καὶ χρόνια ἐπέρασαν ἀπ' τὸν καιρὸ πού πολε-
μοῦσα ἀνέγνοιαστος, πού ἄφιστα πίσω ὄσους ἐπέφτανε
Κι' ὄλο μπροστὰ ἐχουμοῦσα φτερωτός: — Μὰ τώρα πιά,
τῆ θύμησή τους τὰ μεσάνυχτα,

Στὸν ὕπνο μου ὄνειρεύομαι, ὄνειρεύομαι.

Ἀθήνα.

(Μετάφραση ΝΙΚΟΥ ΚΑΡΒΟΥΚΗ)

ΦΛΑΜΑΝΤΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ANDRÉ DE RIDDER — ΑΝΟΙΞΗ

Ἵταν ὁ Ροῦφ μπῆκε στὸν κῆπο μὲ τὰ βλέφαρα
βαρμένα ἀκόμα ἀπὸ τὸν ὕπνο ἢ ζωερὴ χαρὰ τῆς ἀ-
νοιξης χύθηκεν ἔξαφνα μέσα στὰ μάτια του... Τὰ δέν-
τρα ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ κήπου καλωσῶρισαν τὸ ξανά-
νιωμα τῆς φύσης μὲ τὰναρίθμητὰ τους χέρια καταφορ-
τωμένα ἀπὸ φύλλα κι' ἀνθούς. Ἐπὶ μακριὰ φαινό-
τανε λουσιμένα μ' ἓνα γλυκὸ κ' ἤσυχο φῶς κι' ἀπὸ τῆ
λευκότη τῆς ἀνθησης μοιάζανε σὰν ἱερατικὸς κάτα-
σπρος μανδύας. Μιά ἀτέλειωτη σειρὰ ἀπὸ ἀνθοδέ-
σμες λευκῆς, ρόδινες καὶ μενεξεδένιες νόμιζες πῶς εἴ-
τανε φυτεμένη καταγίς ἀνάμεσα στὸ πρασίνο σὰν τῶ
θάμωνων.

Κοντὰ στὶς μηλιές καὶ τὶς κερασιές τὶς ἀνθισμένες,
οἱ μικρὲς ὄξες κ' οἱ λευκὲς σκηματίζανε πλεχτὲς πράσι-
νες νταντέλες. Τ' ἄσπρα τσαμπιά γυαλίζανε μέσα στὸ
πρωινὸ φῶς, ὅλα νέα καὶ καθαρά καὶ τὰ λουλούδια
πού ἀργασάλευαν ἀπὸ τὴν αὔρα βγάζανε μιὰ πλού-
σια καὶ γλυκειὰ μυρουδιά.

Ἐκανε δυὸ βήματα πάνω στὴ στρωμένη δεινδρο-
στοιχία κ' ἦ καρδιά του πλημμύρησε ξαφνικὰ ἀπὸ
μιὰ γλυκύτατη γαλήνη κι' ἀπὸ μιὰν ἄδολη χαρὰ.

Μιὰν ἑορτὴ παγκόσμια στηνοῦτανε μέσα στὸν κῆ-
πο. Οἱ φραουλιές στολίζανε τὶς λουρίδες τῶν μπουλε-
βάργτων μὲ τὰ κίτρινωπὰ τ' ἀνθάκια τους κ' οἱ πρῶτες
πασκαλιές κινούσανε τοὺς θύρσους τῶν ἀπάνω ἀπὸ τὰ
παρτέρια. Κοντέβανε ν' ἀνθίσουνε κ' οἱ ἴριδες ἀνά-
μεσα στὰ στέλεχά τους μὲ τὸ πλούσιο φύλλωμά τους
τ' ἀκάμωτα καλύκια φουσκῶνανε μὲ πορφυρένια χρώ-
ματα. Μέσα σὲ κάθε βλαστάρη χυνόταν ἡ ζωὴ.

Ἐκόμα μιὰ φορὰ ὁ Ροῦφ ἄφισε τὰ μάτια του νὰ
πλανηθοῦν ἀπάνου στὶς μηλιές, τὶς φραουλιές καὶ τὶς
ροδακινιές τὶς ἀνθισμένες μὲ τοὺς τριανταφυλλένιους
κι' ἄσπρους ἀνθούς πού εἶχαν ἓνα πράσινο χρώμα
τόσο ἰδανικὸ, ἓνα πράσινο τόσο τρυφερὸ, τόσο βελού-
δινο, πού δὲν τὸ εἶχεν ἀκόμα σπιλῶσει καὶ σκληρύνει
οὔτε ὁ ἀέρας οὔτε ὁ ἄμμος οὔτε ἡ ζέστα τοῦ καλοκαι-
ριοῦ.

Δὲν πίστευε πῶς ἐξοῦσε... Περπατοῦσε σιγὰ-σιγὰ
προσέχοντας τοὺς νέους βλαστοὺς, παρατηρώντας πε-
ρίεργα ὅλα τὰ φυτὰ καὶ τὰ δειντρολάκια... Μιὰ χλι-
αρὴ γλυκάδα ἔλουζε τὴν ψυχὴ του ἀλαφροεγγίζοντάς
τὴν μ' ἀποκοιμιστικὰ χαϊδέματα.

Γύρω-γύρω στὶς πρασὲς ἦσαν ἀνοιγμένες οἱ πλού-
σιες γαρυφαλιές λυγισμένες ἀπὸ τὸ βάρος ἓνα σωρὸ
κόμπων καὶ ζευγαρωμένες μᾶλλα χιλιόχρωμα λού-
λουδα...

Τὶ πανωραία πού εἶταν ἡ βλάστηση καὶ πόσο πλού-
σια ἡ σιφωνία τῶν ἀνοιξιὰτικῶν χρωμάτων!

Ἐοῦφ δὲ χόρταινε νὰπολαβαίνει τὸ σπάνιο θέα-
μα τῆς ἀναγέννησης αὐτῆς. Τὸ πεταλοχιόνισμα ἐκεῖ
στὴν ἄκρη τοῦ κήπου ἢ ἄσπιλη λευκότη τῆς ἀνθισμέ-
νης ἀνοιξης, ἢ χαριτωμένη τρυφεράδα ὅλων αὐτῶν
τῶν λουλουδιῶν πού ἐστεφάνωνε τοὺς κομπιασμένους
κλάδους, ὄλο κ' ἐμάγευε τὰ μάτια του.

Ἐπειτα τοῦ ἦρθαν στὸ νοῦ οἱ παιδοῦλες, πού πά-
γαιναν γιὰ νὰ μεταλάβουν περπατώντας φρόνιμα, ὑ-
περήφανες μὲ τὶς δλάσπρες ρομπίτσες τους καὶ μὲ τὴν
καθαρότη τῆς ἄδολης καρδούλας το υς, τὸ μονοπάτι

τῶν παιδιάτικων τους χρόνων, τὸ ἀνθισμένο μονοπάτι ὅπου εὐλόδιαζαν τὰγκάθια καὶ ποὺ τὸ περιορίζανε τὰ δέντρα τοῦ τρελλοῦ Μάη... Ἡ καλύφτρα τους ἐκνύατιζε πίσω τους ὅτα φυσοῦσεν ἀέρας· κνυάτιζε τόσο εὐθυμα σὰν καμιὰ γιορτάσιμη σημαία. Στὸ μᾶκρος τῶ δρόμων μέσα στὴν πρωϊνὴ λαμπράδα μέσα στὴν δροσιὰ τῆς μαργαριταρένιας δρόσου εἶταν σὰ μιὰ μεγάλη πομπὴ ποὺ ἐκινούσε κατὰ τὴν ἐκκλησιὰ, μιὰ πομπὴ λευκῶν παιδιῶν, ἄσπιδων παιδιῶν...

Τὰ θυμούτανε ὅλα καλά.

Ρεμβὸς, ὁ Ροῦφ πῆγε κι' ἀκούμπησε στὰ κάγκελα. Κοίταξε τὰ γειτονικὰ λειβάδια ὅπου οἱ μαργαρίτες καὶ τᾶλλα τ' ἀγρολούλουδα σμαλτώνανε τὴν πρασινάδα τὴ βελούδινη τῶν καινούργιων χορταριῶν. Ἄριστερά, ὑψωνούτανε ἓνα μεγάλο ἔλατο τριγυρισμένο ἀπὸ σκιὰ κι' ἀνάμεσα στὰ φυλλόκλάδα του ἔπεφτε λίγος ἥλιος καὶ τὰ χᾶϊθευε μὲ ἡδυπάθεια. Καὶ πὺδ μακριὰ ὁ Ροῦφ παρακολουθοῦσε τὴ στενὴ λουρίδα τοῦ καθάριου καναλιοῦ, τὸ σταχογάλαζο θέμα τοῦ νεροῦ, τὴ χυδαίαν ὄχρα τοῦ παραποταμόδρομου τὴν πλημμυρισμένην ἀπὸ ἄμμο, τὸ βαθυπράσινο χρῶμα τοῦ ἄφθονου χορταριοῦ κι' ἔπειτα τὴν ἀψηλὴν ἀχτὴ μὲ τοὺς κοκκινωπούς της τόνους...

Ἐάνοιξε τότε τὴ θέα τὴν πανέμορφη στὸ φωτεινὸ καὶ εὐλογημένο διάστημα τοῦ πρωϊνοῦ ἐκείνου. Πέρα-πέρα ἢ ἔξοχὴ εἶταν ἔρημη... Ὁ οὐρανὸς καταγάλανος στραφτοκοπώντας ἀπὸ ἓνα φῶς συγχυμένο κι' ἀλαφρόχρυσο· ἓνα περιστέρι τὸν διέσκιζε μὲ τὶς μεγάλες του εὐλογημένες φτερούγες κι' ὁ μαγιάτικος ἥλιος ἐξέσταινε γλυκούτσικα κρεμασμένος ψηλὰ ἀπὸ ἓναν κατὰίθριον οὐρανό... Μιὰν ὄμορφη μυρουδιά χυνότανε γύρω.

Ἐνα ὄνειρο...

Κ' ὕστερα ξαφνικὰ χωρὶς καμιὰν ἀφορμὴν καμιὰν αἰτία χωρὶς νὰ μπορέσει νὰ καταλάβει ἀπὸ ποιὲς κρυφές πηγές τῆς συνειδήσεώς του ἀναβρῦζανε οἱ περασμένες αὐτὲς ἀνάμνησες, θυμῆθηκε τὴν Ἄννα του τὴν

ἀγαπημένη του τὴν Ἄννούλα, τὴ θελχτικὴ κούκλα τοῦ ἔρωτά του. Πόσο τὴν ἀγαποῦσε! Μὰ τώρα τελείωσαν πιά.. Ἐαναθυμῆθηκε τὸ κάτασπρο θερμὸ σωματάκι της, τὶς ρόδιτες ρογίτσες τῶν σκληρῶν βυζιῶν της, τὸ παθητικὸ προσωπάκι της, τὰ πλάνα της μάτια. Ἄνέλπνευσε τὴ μυρωδιά της, τὸ λεπτὸ μῦρο τοῦ ἡλιοτρόπιου, ποὺ ἐμούσκεινε τὸ κλιᾶρι της... κι' εὐτὺς ἄρχισε νὰ κλαίει, νὰ βογγᾷ τρελιά, χτηνώδικα, χωρὶς νὰ ξέρει γιατί, ἂν ἦτανε ἀπὸ χαρὰ ἢ ἀπὸ λύπη...

(ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΣΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ)

Σμύρνη

Μετάφραση Θ. Ε.

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΒΗΛΑΡΑ (*)

Σοφολογιάτατε,

Και πῶς γελοῦν τὸ ξέρω και πῶς μᾶς κατηγοροῦν οἱ γραμματισμένοι και σοφοὶ τῶν σχολιῶν μας. Ὅμως ἐμένα, νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθεια, ὀλίγο μὲ μέλει ἢ τὸ σωστότερο δὲ μὲ μέλει ὀλότελα. Ἄς φωνάζουν ὅσο θέλουν και ὅσο μποροῦν. Ἐγὼ δὲν ξέρω παρὰ τὴ γλῶσσά μου και σ' αὐτὴν ἀγαπῶ νὰ ξηγῶ τὲς ιδέες μου, γιατί μ' αὐτὴ μπορῶ νὰ τὰς συγκοινωνήσω και σ' τοὺς ὁμόγλωσσούς μου και νὰ μὲ καταλαβαίνουν κι' αὐτοὶ τί τοὺς λαλῶ. Δὲ στοχάζομαι εὐγένεια τῆς γλώσσας τὸ *-ιον* και *-ιος* μόν' στοχάζομαι εὐγενική τὴ γλῶσσα ὅπου παρασταίνει και ξηγάει τὲς ιδέες τοῦ ἀνθρώπου συντομώτερα, φανερώτερα και νοστιμώτερα γιὰ τὴ γλωσσική ἀρμονία τοῦ ρυθμοῦ τῆς. Ὅσοι λὲν πῶς ἢ Ἑλληνική γλῶσσα εἶχε ὅλες τὲς χάρες ὅπου μποροῦν νὰ στολίζουν μιὰ γλῶσσα καλλιερημένη, λὲν τὴν ἀλήθεια. Γιατί μ' ὄλον ὅπου αὐτὴ δὲ σώζεται πλειὰ παρὰ καθὼς μιὰ ἑκατοχρονίτισσα γριὰ ζαρωμένη κι' ἄδεια ἀπ' ὅλες τὲς χάρες και θέλητρα, ὅπου τὴν ἐστόλιζαν νιὰ, μένουν ἀκόμα σημάδια γιὰ νὰ συμπεράνη κανεὶς τί πλᾶσμα ἐστάθη. Μὰ ὅσοι φλυαροῦν πῶς ἢ Γραικική γλῶσσα ὅσο σιμώνει στὴν Ἑλληνική, τόσο καλύτερη γίνεται, μοῦ φαίνεται τὸ ἴδιο σὰν νὰ ἐπιμελιῶνται μιὰ νιὰ φυσικὰ ὁμορφη και χαριτωμένη νὰ διορθῶνται και νὰ σιάξῃ τὸ πρόσωπόν τῆς σὰν τῆς γριᾶ; γιὰ νὰ μοιάσῃ σ' τὴν ὁμορφιά ὅπου ἐκείνη εἶχε σ' τὰ νιάτᾳ τῆς και πλειὸ δὲν τὴν ἔχει. Στοχασμὸς παράξενος και ἄξιος γιὰ τὰ μυαλὰ τῶν γραμματισμένων! Ἡ γλῶσσά μας εἶνε φυσικὰ ὁμορφη γιατί εἶνε θυγατέρα ἐκινῆς, ὅπου ἀπόχτησεν ἀγαπητικούς ὅλα

*) Κοίταξε α'. σημείωμα Ἐπιθεώρησης.

τὰ φωτισμένα ἔθνη τῆς Εὐρώπης, μὰ εἶνε ἀκόμα στὰ σπάργανα, δὲ μπορεῖ νὰ δεῖξῃ γιὰ τώρα οὔτε τὸ ἀνάστημα, οὔτε τὲς χάρες, ἢ τὰ χρώματα, ὅπου θὰ τὴν στολίσουν ἀφοῦ φτάσῃ σὲ νόμιμη ἡλικία. Ἄς γνοιαστοῦμε λοιπὸν νὰ τὴν ἀναθρέψωμε μὲ ὅλες τὲς δυνάμεις μας και χωρὶς νὰ τῆς λείψῃ τίποτες ἀπὸ ὅσα τῆς κάνουν χρεία ν' αὐξήσῃ. Ἄς ἀγρυπνοῦμε ὅμως σ' τὰ κινήματα και πανουργίες τῶν Μακαρονιστάδων, γιατί δὲν ἔχουν ἄλλο σ' τὸ νοῦ τους, ἀπὸ φρόνο τους, παρὰ νὰ τὴν πνίξουν μὲ τὰ πολλὰ συγγράμματα και μεταγλώτισσές τους. Μὰ περισσότερο ἀπ' ὅλα νὰ τὴ φυλάξωμε ἀπὸ τὸ θανατηφόρο φαρμάκι τοῦ ὕφου τῆς.

Αὐτοὶ οἱ ἀερόμυαλοι προκομμένοι κατηγοροῦν τὴ μητρική τους γλῶσσα, γιατί τὴν ἔχασαν και ἐπαινοῦν μιὰ γλῶσσα ὅπου δὲν τὴν ξέρουν. Ἐχασαν τὴ φυσική τους γλῶσσα εὐθὺς ὅπου ἀρχίνησαν σ' τὰ σκολειὰ νὰ παπαγαλλίζουν τὸ Λάσκαρη και νὰ ξερομασοῦν τὸ Γαζῆ. Δὲν ξέρουν τὴ γλῶσσα ὅπου ἀγωνίζονται νὰ ὀρθώσουν, γιατί δὲ μποροῦν ποτὲ νὰ τὴ μιλήσουν καθὼς τὴ γράφουν, κι' οὔτε θὰ τὴ γράφουν ποτὲ καθὼς τὴ φαντάζονται. Τί εἶνε λοιπὸν αὐτὴ ἢ διάλεχτο, ὅπου τόσο μᾶς ἐκθειάζουν και μᾶς ἐχάλασαν τότε τ' ἀφτιά μὲ τὴν τραχειὰ και ἄνοστη προφορὰ τῆς; Σωστός κι' ἀκέρσιος τραγέλαφος! Εἶναι μιὰ γλῶσσα ὅπου τὴν ὀνομάζουν αὐτοὶ Ἑλληνικώτερη ἀπὸ τὴν κοινή, μιὰ ὅπου δὲ θὰ τὴν ἐκαταλάβαιναν οἱ Ἕλληνες ἂν ἐμετάρχονταν σ' τὸν κόσμον, ὅπου δὲν τὴν καταλαβαίνουν οἱ τωρινοὶ Ἕλληνες κι' ὅπου αὐτοὶ οἱ ἴδιοι λὲν τὴν καταλαβαίνουν, μὰ δὲ μποροῦν νὰ τὴ μιλήσουν, παρὰ τὴ γράφουν. Ἐξαίρετα! Ἀφήστε λοιπὸν τ' ἀλέτρι οἱ γεωργοὶ, τὸ καράβι οἱ ναῦτες και τὰ κοπάδια σας οἱ βοσκοὶ κ' ἐλάτε σ' τὰ σκολειὰ νὰ μάθετε τὰ κορακιστικά τῶν Παλυρόγνωμων Μακαρονιστάδων ἂν ἐπιθυμᾶτε νὰ ὠφεληθῆτε περισσότερο σ' τὲς τέχνες και δουλειές σας, γιατί στὴ γλῶσσα ὅπου μιλεῖτε ἐσεῖς αὐτοὶ δὲν μποροῦν νὰ σᾶς διδάξουν. Ἀφήστε τὴν τέχνη και τὴν ἐπιστήμη σας και τρεχᾶτε στὰ σκολειὰ μας ὅσοι ἀγαπᾶτε νὰ μάθετε

σ' εἰκοσι χρόνους πῶς πρέπει νὰ μιλήτε γιὰ νὰ φαίνεστε προκομμένοι, μὰ ὄχι καὶ νὰ ἦστε. Καὶ ὅσα δὲ μᾶς ἐδίδαξαν οἱ Ὅμηροι, Πλάτωνες, Δημοσθένηδες, Ἀρχιμήδηδες, Θουκυδίδηδες, Ξενοφώντηδες, Πρωτογένηδες καὶ λοιποὶ, ξοδέψετε σ' ἄλλα μέρη ἐκεῖνο ὁποῦ δὲν ἔχετε γιὰ νὰ τὰ μάθετε σὲ μιὰ γλῶσσα, ὅπου ἢ μονάχοι σας θὰ τὴν καταλαβαίνετε, ἢ καὶ πολλὰ ὀλίγοι συμπατριῶτές σας θὰ σᾶς ἀπεικάζουν. Αὐτὰ μᾶς συμβουλεύουν μὲ προθυμίᾳ μεγάλη καὶ κάθε μέρα μᾶς ἐσκυφαίνουν οἱ πολυμαθέστατοι Μακαρονιστάδες. Ἄμ' ὁ Δημοσθένης, παρακαλῶ νὰ μοῦ εἰπῆτε, ὅταν ὁμιλοῦσε τῶν Ἀθηναίων, τὸν καταλάβαιναν αὐτοὶ ἢ τοὺς ἐξηγοῦσε κανένας ἄλλος ὅσα τοὺς ἔλεγε; Τάχα ἄλλα εἶπε τότε καὶ ἄλλα μᾶς ἀφησε γραμμένα; Ὁ Ξενοφώντας σ' τὴν Ἀναχώρησή του μὲ τὲς δέκα χιλιάδες σὲ τὴ γλῶσσα τοὺς ἐμιλοῦσε, σ' ἐκείνην ὁποῦ διηγέται τὰ ὅσα εἶπε κ' ἔκαμε μαζί τους, ἢ μὴν εἶχε κ' αὐτὸς διερμηνευτάδες γιὰ νὰ τοὺς ἐξηγοῦν ὅσα τοὺς ἐπαράγγελε κ' ὅσα χρειαζόνταν νὰ τοὺς διορίσῃ μέσα σ' τὲς μάχες; Ἡ τάχα μ' ἄλλη γλῶσσα τότε τοὺς ἐμιλοῦσε καὶ μ' ἄλλην ἐσύγγραψε τὰ συγγράμματά του;

Καλὰ, φίλε, μοῦ λὲν οἱ Μακαρονιστάδες χαμογελῶντας, σ' αὐτὰ ἔχεις δίκαιο, μὰ ἐκεῖνοι ἤξεραν ὅλοι τὰ Ἑλληνικά καὶ τοὺς ἐκαταλάβαιναν. Πολλὰ καλὰ, ἀφεντάδες μου, μὰ δὲν ἠμποροῦμε κ' ἐμεῖς χωρὶς τὴν Ἑλληνικὴ τὴ γλῶσσα νὰ κατυλαβαινώμαστε μὲ τὴ γλῶσσα τοῦ καιροῦ μας; Ὅχι, μοῦ ἀποκρίνονται· γιὰτὶ ἂν δὲν ξέρωμε τὰ Ἑλληνικά, δὲν εἶνε τρόπος νὰ μιλήσωμε γιὰ ἐπιστῆμες καὶ τέχνες καὶ χωρὶς αὐτὴ τὴ γλῶσσα καμμιά ἰδέα φιλοσοφικὴ δὲν μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῇ καθὼς πρέπει. Σωστός λογαριασμός! Ὅλα λοιπὸν τὰ ἔθνη ὁποῦ δὲν ἔμαθαν τὰ ἑλληνικά ἢ δὲν τὰ ξέρουν, οὔτε ἐπιστῆμες καὶ τέχνες μποροῦν νὰ ἔχουν, οὔτε ξέρουν νὰ φιλοσοφήσουν. Χαρὰ σ' τὴν προκοπή σας! Ἐτζὶ εἶναι ἔχετε ὅλα τὰ δίκαια. Ὡς τόσο μοῦ φαίνεται πῶς ἂν ἢ θυγατέρα δανειστῆ φόρεμα ἢ ἄλλο στολίδι ἀπὸ τὴ μητέρα της, οὔτε ἐντροπὴ εἶναι, οὔτε ἀσυνήθιστο

πρᾶμα (τοῦτα τὰ γράφω τῆς σοφολογιότης σου), μὰ στοχάζομαι καὶ πρέπει κ' ἀναγκαῖο τὸ φόρεμα αὐτὸ νὰ τὸ δοκιμάσῃ πρῶτα ἂν τῆς ἔρχεται καλὰ κ' ἔτζὶ νὰ τὸ φορέσῃ καὶ νὰ βγῆ στὸν κόσμον. Γιὰτὶ ἂν δὲν τῆς ἔρχεται καλὰ καὶ τῆς εἶνε ἢ πλατὺ ἢ μακρὸ ἢ ἔχει κανένα ἄλλο σφάλμα καὶ τὸ ντυθῆ χωρὶς νὰ τὸ διορθώσῃ καὶ νὰ τὸ κάμῃ τοῦ κορμοῦ της, ὅσοι τὴν ἰδοῦν θὰ τὴν περιγελάσουν. Τὸ ἴδιο καὶ τὸ στολίδι ἂν τῆς μοιάζῃ νὰ τὸ βάλῃ, εἰδεμὴ νὰ τὸ ρίξῃ. Γιὰτὶ ἂν τὸ βάλῃ χωρὶς νὰ τῆς πιάνῃ, τὴν ἀσκημαίνει περισσότερο κ' ἂντι νὰ παινέθῃ, κατηγοροῦνται. Τώρα ἂν ἡ γλῶσσά μας δανειστῆ ἀπὸ τὴ μάνα της τὴν Ἑλληνικὴ ὅσες λέξεις δὲν ἔχει καὶ τῆς χρειαζόνται, οὔτε κατηγορημένο εἶνε, οὔτε ντροπερὸ πρᾶμα. Πρέπει ὅμως μοῦ φαίνεται, ὅσες λέξεις δανειζόμεστε ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ νὰ τὲς τορνεύωμε καὶ νὰ τὲς σιάζωμε κατὰ τὸν ἰδιωτισμὸ τῆς γλῶσσας μας δίνοντάς τους τὴν προφορὰ καὶ τὸν τόνο ὁποῦ εἶναι συνειθισμένα κ' ὁποῦ τ' ἀφρὶ μπορεῖ νὰ δεχτῆ μὲ λιγώτερη δυσκολία.

Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶνε βρῦση ἀστείρευτη σ' ὅσα τῆς ἔμειναν. Μὰ ὅσα δὲ μποροῦμε νὰ βροῦμε σ' αὐτὴ, ἢ ἂν τὰ βροῦμε δὲν εἶνε πλεῖον γιὰ ἐμᾶς, ἀναγκαζόμεστε ἢ νὰ τὰ δανειστοῦμε ἀπὸ ξένες γλῶσσες ἢ νὰ τὰ φτιάσωμε καινούρια. Δυὸ πράγματα, λογιάζω, πρέπει νὰ παρατηροῦμε μὲ προσοχὴ μεγάλη σ' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν· τὸ ἓνα γιὰ τὲς ξένες λέξεις ὁποῦ ἀνταμόνομε μὲ τὴ γλῶσσά μας, καὶ εἶναι νὰ τὲς προσαρμόζωμε ὅσο τὸ δυνατό σ' τὲς κατάληξες ὁποῦ συνηθίζομε· ἐπειδὴ ἄλλοιῶς τὰ ἀνώμαλα πηγαίνουν σ' τὸ ἀπειρο καὶ ἡ γλῶσσα χάνει πολὺ ἀπὸ τὴ φυσικὴ της νοστιμάδα καὶ χάρη καὶ νὰ τὲς προσαρμόζωμε ἀκόμα ἴσθην προφορὰ, ὁποῦ μποροῦν νὰ μᾶς δώσουν τὰ γράμματά μας. Γιὰτὶ ἄλλοιῶς θὰ γεμίσωμε τὸ ἀλφάβητό μας ἀπὸ γράμματα περίσσια καὶ τὴ γλῶσσά μας ἀπὸ φωνὲς ἀσύμφωνες μὲ τὴ φυσικὴ της γλυκάδα. Τὸ ἄλλο εἶναι γιὰ τὲς λέξεις ὁποῦ κάμει χρεῖα νὰ φτιάσωμε, νὰ φυλαγώμεστε πάντοτε ἀπὸ τὴ διπλὴ κ' ἀμφί-

βολη σημασία, ὅπου μποροῦν νὰ δεχτοῦν, καὶ νὰ ἐπιμελιώμεστε, ὅπου δίνοντάς τους ἢ διαφορετικὸ γύρισμα, ἢ βγάζοντάς τες ἀπὸ ἄλλες συνειθισμένες, νὰ εἶναι εὐκολοσυμπέραστες. Γιατὶ ἄλλοιῶς θὰ γράφωμε πάλι καὶ θὰ μιλοῦμε τὰ κορακίστικα τῶν Μακαρονιστάδων.

Ἴσως νὰ σὲ ἐβάρυνα μὲ τὴν πολυλογία μου, μὰ δὲν ἐτελείωσα ἀκόμα καὶ τοῦτο εἶνε τὸ χειρότερο. Δὲν μπορῶ νὰ χωνέσω τοὺς Μακαρονιστάδες μὲ τὰς Ἑλληνικοῦρες τους, λέγω γιὰ κείνους, ὅπου χωρὶς νὰ ξέρουν καθὼς πρέπει τὰ Ἑλληνικά, θέλουν νὰ παραλογοῦν καὶ νὰ μὴ καταλαβαίνουν οἱ ἴδιοι τί λέν. Εἶδὲ γιὰ τοὺς ἀληθινὰ προκομμένους, ὅπου καὶ μὲ τὴν Ἑλληνικὴ καὶ ξένες γλώσσες εἶναι στολισμένοι καὶ προικισμένοι μ' ἐπιστήμες καὶ φιλοσοφία, ἔχω ὅλο τὸ σέβας καὶ τὴν ὑπόληψη, ὅπου πρέπει νὰ τοὺς χρεωστοῦμε. Μόν' ἤθελα ἂν ἐδυνόμουν νὰ τοὺς καταπέισω νὰ μὴν ἀψυχοῦν τὴ μάθησιν καὶ τὴν προκοπὴ τους σ' ἐκείνους, ὅπου ἔχουν μεγαλώτατη χρεία κ' ἀνάγκη νὰ φωτισθοῦν. Γιατὶ τί ἀποχταίνου νὰ εἶναι σὰν ἱερῆδες τῆς Αἴγυπτου, ὅπου ἔκρυβαν ὅσα ἤξευραν μὲ τὸ σκοτεινὸ σύγγεφο τῶν ἱερογλυφικῶν τους κ' ὀνομάζονταν σοφοὶ καὶ προκομμένοι χωρὶς νὰ ὠφελήσουν κανέναν; Ἄχ! νὰ ἤθελαν ν' ἀφήσουν τὰς σκουργιασμένες παλιοῦδες, ὅπου παιδιοῦθε ἀπόκτησαν στὰ ψωρόσκολά μας, καὶ νὰ ἐπιχειριστοῦν νὰ διορθώσουν ἀληθινὰ τὴ γλῶσσα τοῦ καιροῦ μας! Πόσο ὄφελος! Πόσος ἔπαινος! Εἰς τὰς τωρεσινὰς μεταγλώττισεις πολλωνῶν βλέπω καθαρὰ τὸν εὐγενικὸν σκοπὸν, μὰ βλέπω νὰ μὴν ἐπῆραν τὸν ἴσιον δρόμον καὶ κιντυνεύσουν στὰ μονοπάτια. Οἱ γλῶσσες καλλιεργοῦν τὸ νοῦ τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς ξυπνοῦν τὸ πνεῦμα, ὅταν ὠφελοῦν δείχνοντάς μας τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμες, κ' ὅχι ὅταν μᾶς διδάχνουν πῶς ἐμιλοῦσαν ἐδῶ καὶ δυὸ χιλιάδες χρόνους κ' αὐτὸ κουτίζα καὶ τυφλά! Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἐβάλθησαν σ' αὐτὰς τὰς παλιοῦδες ἀπὸ τὰ κουτσοδασκαλέματα τῶν Διαμίδων καὶ Ἐντα-

μάδων κ' ἄλλων παρόμοιων τξιμπλανοιχτομάτηδων προκομμένων τῶν Ἑλληνικῶν σκολειῶν τοῦ αἰῶνα μας. Ἐπειδὴ καὶ τὸ πνεῦμα τους τὸ φυσικὸ καὶ ἡ προκοπὴ τους δὲ θὰ τοὺς ἄφινε νὰ στοχάζωνται τέτοια γελοιώδικοι καὶ παιδιακίσια.

Προφασίζονται πῶς ἡ γλῶσσα μας δὲν εἶνε πλούσια μὰ γιὰ νὰ τὴ γνωρίσωμε τέτοια πρέπει, μοῦ φαίνεται, νὰ τὴ σπουδάσωμε πρόθυμα καὶ νὰ τὴ μελετοῦμε μὲ καρδιά καὶ μὲ θάρρος, ὅχι νὰ τὴν καταφρονοῦμε ὀνομάζοντάς τὴ βάρβαρη κ' ἀνεπιτήδεια γιὰ νὰ χρησιμεύῃ σὲ κείνα ποῦ θέλομε νὰ τὴ μεταχειριστοῦμε. Ἡ γλῶσσά μας εἶναι πλουσιώτατη, φτάνει νὰ θελήσωμε νὰ γνωρίσωμε τὰ πλοῦτή της. Ἐμεῖς ἀπὸ μιὰ λέξη μποροῦμε νὰ φτιάσωμε πολλές ἄλλες ἢ μὲ τὴ σύνθεσιν ἢ μὲ μιὰ διαφορετικὴ κατάληξιν ἢ μὲ μιὰ πρόθεσιν καὶ νὰ γένωνται εὐκόλως σ' τὸν καθένα. Αὐτὸς ὁ πλοῦτος εἶνε μικρός; Μὰ ἡ Ἑλληνικὴ εἶχε περσότερη δύναμιν σ' αὐτό. Μὰ εἶπαμε δὲ γιὰ τὰ Ἑλληνικά, τώρα δὲν ἔχουν πέρασιν. Φτάνει! Ἡ τωρεσινὴ ἔχει ἄλλη δύναμιν, ὅπου ἡ Ἑλληνικὴ δὲν τὴν εἶχε. Ἄς πάρωμε μιὰ λέξιν γιὰ περιέργεια νὰ ἰδοῦμε πόσα σημασιώματα μποροῦμε νὰ τῆς δώκωμε. Ποδάρι — ποδαράκι — ποδαρόπουλο — πόδι — ποδόπουλο — πόδαρος — ποδάρα ποδαρούλα — ποδαρώνα — ποδαρούσα — καλοπόδαρος — πλατυπόδαρος — ἀσκημοπόδαρος — ὀρθοπόδαρος — στραβοπόδαρος — στεγνοπόδαρος — στενοπόδαρος — χοντροπόδαρος — λιανοπόδαρος — ποδαρᾶς — μακρυπόδαρος — κοντοπόδαρος. Ὅλα αὐτὰ καὶ πλῆθος ἄλλα, ὅπου ἀφίνω γιὰ συντομία σὲ ποιά ἄλλη γλῶσσα τὰ βρίσκουμε ἢ καὶ μερικὰ σ' τὴν ἴδιαν τὴν Ἑλληνικὴν; Μὰ ἐπροεῖπα, χρειάζεται νὰ μελετήσωμε τὴ γλῶσσά μας γιὰ νὰ τὴ γνωρίσωμε ἀπὸ σιμότερα. Δὲν ἔχω τὸν καιρὸν νὰ ξαπλωθῶ περσότερο. Μόν' ὀλίγα ἀκόμα. Μερικὰς κατάληξεις σ' τὴ γλῶσσά μας σηματοδοῦν τὴν ποιότητα καθὼς ντροπαλὸς ἢ ντροπιάρης, καὶ μερικὰς τὴ δύναμιν καθὼς κοφτερός, καρπερός. Γιατὶ νὰ μὴν εἶπῶ καὶ ἰσκερός, χορτερός καὶ εἰδησιᾶ-

ρης κι' ἄλλα τέτοια ὁποῦ καθέννας ἀπεικάζει μ'εὐκολία, χωρὶς νὰ ἔχη τὴ φροντίδα νὰ τρέχη σὲ λεξικά καὶ νὰ τσακίξῃ τὸ κεφάλι του ἄδικα ;

Πρέπει νὰ τελειώσω καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλω. Ὁ πεζὸς μὲ κυτᾶζει σ' τὰ μάτια πότε νὰ βουλῶσω τὸ γράμμα. Ὑπομονή! Ἡῦρα μερικοὺς στίχους ὁποῦ ἔκαμα στὸ δρόμο, ὅταν ἐρχόμουν σ' τὴν Τριπολιτζά. Μισεύοντας ἀπὸ τὰ Καλάβρυτα ἦρθαμε σ' ἓνα ποτάμι σιμά. Αὐτὸ τὸ ποτάμι μὲ ἄλλα μαζὶ σχηματίζει τὸ μεγάλο ποτάμι τοῦ Ρουφιᾶ. Ἀποσταμένος πολὺ ἀπὸ τὸ δρόμο ἐξαπλώθηκα σ' τὴν πρασινάδα κοντὰ σ' τὴν ὄχτη ἀπὸ κάτω ἀπὸ ἓνα φουντωτὸ γεροπλάτανο. Ὁ δροσερὸς ἴσκιος του, ἡ γλῶση τῶν βουνῶν καὶ τοῦ κάμπου καὶ ἡ μεγαλόφωνη μὰ γλυκὴ ἀχολογὴ τοῦ νεροῦ μ' ἔρριξαν σὲ μιὰν ἔκσταση, ὁποῦ χωρὶς τὴ βοήθεια τῶν αἰσθήσεων δὲ μπορεῖ κανεὶς νὰ νοιώσῃ τὴν ἡδονὴ της. Μὲ τὰ μάτια καρφωμένα σ' τὸ ἀδιάκοπο τρέξιμο τοῦ νεροῦ ἐφιλοσοφοῦσα μὲ τὸ νοῦ μου γιὰ τὸ ἀνάλογο βιαστικὸ τρέξιμο ὁποῦ ἔχουν τὰ ἀνθρώπινα πράματα. Αὐτὸ ἦταν συμβουλὴ τῆς Ἀθηνᾶς, μὰ ὁ Ζηλιάρης Ἐρωτας ἐφανερώθηκε ἄξαφνα καὶ κυτᾶζοντάς με μοῦ ἔκαμε ματιὰ χαμογελῶντας κ' ἐγὼ ἔγραψα τὸ ἀκόλουθο :

*Θωρῶ σου, Χλόη, κι' ἄδικα θέλ' ἀπομαραθοῦν
οἱ κρῖνοι, τὰ τριαντάφυλλα, σ' τὴν ὄψη τοῦ σ' ἀνθοῦν.
Διαβατικά τ' ἀνθρώπινα σὰν ποταμοῦ νερό,
τὰ νᾶτα χάρου, κόρη μου, μὴ χάνεις τὸν καιρὸ.
Πλακώνουν τὰ γεράματα προτοῦ τὰ φανταστῆς
κι' ἂν μετανοιώσῃς ὕστερα, διπλὰ θὰ παιδευτῆς.
Τὲς σαῖτιες τοῦ Ἐρωτα μὴν τίς καταφρονᾷς
καὶ μὴ τὰ δασκαλέματα ἀκοῦς τῆς Ἀθηνᾶς !
Τὰ ἦθη, Χλόη, μέρωσε, μὴ θές νὰ τυραννᾷς
ἡ φύση δὲ σοῦ χάρισε καρδιὰ νὰ μὴν πονᾷς.
Κυτᾷς τὴν ψεύτραν Ἄρτεμι, δὲν ξέρεις, σ' ἀπατάει
κι' αὐτὴ τὸν Ἐνδυμίωνα κρυφὰ τὸν ἀγαπάει.
Τὴ νιότη χάρου, κόρη μου, δγλήγορ' ἀπανθεῖ
κι' ἀφοῦ τινὰς τὴν ἔχασε, χαμένα τὴν ποθεῖ.*

1812 τῆς 11 Μαγιοῦ, Τριπολιτζά.

ΘΩΑΝΗΣ Ο ΒΗΛΑΡΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΙΟΥΝΙΟΣ 1912

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

— Πολύτιμη ἐκδούλευση μᾶς ἔκαμεν ὁ φίλος μας συνεργάτης Σ. παραχωρώντας στὸ περιοδικὸ μας τὸ γράμμα τοῦ Βηλαρᾶ ποὺ δημοσιεύουμε σὲ τοῦτο τὸ φυλλάδιο. Ὅσο εἴμαστε σὲ θέσῃ νὰ γνωρίζουμε τὸ γράμμα αὐτὸ τοῦ ποιητῆ καὶ πρωτεργάτη τοῦ γλωσσικοῦ μας ἀγῶνα, δημοσιεύθηκε—ἂ θυμούμαστε καλὰ—πρὸ δέκα χρόνια στὸ «Διώνυσο», περιοδικὸ ποὺ ὅπως μάθαμε ἔχει ἐξαντληθῆ ἡ ἐκδοσὴ του καὶ δὲ βρῖσκεται οὔτε ἓνα του ἀντίτυπο. Ἀπὸ τότες νομίζουμε πὼς δὲ ξανατυπώθηκε κ' ἔτσι τὸ θεωροῦμε σὰν ἀνέκδοτο. Εἶναι μιὰ μικρὴ μὰμὲ δυνατὸ περιθώριο μελέτη γιὰ τὴ γλῶσσα, ποὺ βαραίνει ὄχι λιγώτερο ἀπὸ ἄλλες κατοπινὲς καὶ σύγχρονες μας. Μιὰ λογικὴ ἀδρότατη κι' ἀμείλιχτη, ἐστυλιγμένη μὲ θαυμαστὴ ὑπομονὴ καὶ σοφία ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος τοῦ γράμματος. Ἐμεῖς μὲ μιὰ φράση τὸνομάσαμε *γλωσσικὸ εὐαγγέλιο*.

Πόσες σκέψεις μᾶς φέρνει τὸ μοναδικὸ τοῦτο γιὰ τὴ γλῶσσά μας γράμμα ! Γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸ μάτι μας πέφτει στὴ χρονολογία του. «1812 τῆς 11 Μαγιοῦ» Δηλ. ἓνας δολάκερος αἰῶνας ἐπέρασεν ὕστερα ἀπὸ ἐκείνη τὴ γραφή. Μοῦ φαίνεται πὼς βλέπω ἀκόμα τὸ γλυκὸ καὶ ἀπαλὸ ποιητῆ καὶ γλωσσοπλάστη σκυμένον ἐπάνω στὸ γραφεῖό του νὰ ραδιάζει ὑπομονητικὰ στὸ χαρτὶ τὰ φωτεινά του κι' ἀπλὰ ἐπιχειρήματα προσπαθόντας νὰ γεμίσει τὸ κλούβιο κεφάλι τοῦ φίλου του σοφολογιώτατου μὲ τὴν καρδιὰ γεμάτη ἀγανάκτηση καὶ στὸ τέλος ἀνυπόμονος νὰν τὸ τελειώσῃ νὰ σέρνει βιαστικὰ τὴν πέννα του στὸ χαρτὶ «γιατὶ ὁ πεζὸς τὸν κοι-

τοῦσε στὰ μάτια πότε νὰ βουλῶσει τὸ γράμμα». Πόσο ἱερὸς εἶταν ὁ πόθος του γιὰ τὴ γλωσσική μας ἀναγέννηση καὶ τί λογῆς ὁ καῦμός ποῦ τὸν ἐπνιγε γιὰ τὴ μούχλα καὶ τὴ σχολαστικότη τῶ σοφολογιώτατων, θὰν τὸ νοιώσει κανεὶς ἂν ψυχολογήσει βαθειὰ τὴν παραπάνω εἰκόνα.

Ἐνας αἰῶνας! Σήμερα τὸ γράμμα αὐτὸ ἔπρεπε νὰ χει μόνον τὴν ἱστορική του ἀξία ἔπρεπε νὰ τὸ διαβάζαμε καὶ νὰ ἐλεηνολογούσαμε τὸ κοιμώμενο ἐκεῖνο λογιωτατίστικο πνέμα «ποῦ ὄνειρευότανε νὰ τρώγει κολοκύθια ὦμά» ὅπως ἔλεγεν ὁ μακαρίτης Λασκαράτος. Καὶ ὅμως πάρε τὴ πέννα σβύσε ἀπὸ τὸ γράμμα τὶς λέξεις «Σοφολογιώτατοι» καὶ «Μακαρονιστάδες», κάνε τις «καθαρευουσιάνοι» διόρθωσε καὶ δυὸ τρεῖς ἄλλες φράσεις του καὶ θὰ δεῖς πὼς θὰ μπορεῖ νὰ περάσει στὴν ἐποχὴ μας γιὰ τοὺς σημερινοὺς ὀχτροὺς τῆς δημοτικῆς καὶ πὼς ταιριάζουν ἀξιόλογα στοὺς τελευταίους τούτους τὰ τσουχτερὰ ἐπίθετα «ἀερόμυαλοι, προκομμένοι καὶ τζιμπλανοιχομάτηδες». Καὶ πόσα ἀκόμα παρόμοια γράμματα δὲ γράφονται καὶ σήμερα καὶ πόσους νέους Βηλαράδες δὲν τοὺς πνίγει ἡ ἴδια ἀγανάκτηση καὶ ὁ ἴδιος καῦμός! — Δὲ λέμε τὸ ἐναντίο. Τὸ ξετύλιγμα τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος πῆρε δρόμο καὶ τὸ κεντιστήρι τοῦ Βηλαρά πρῶτο ἐκέντησε μ' ὄρμη τὰ κοιμισμένα πνέματα. Τὸ κραξιμο τὸ μεγαλόφωνο τοῦ Βάρδου χάραξε στὸ συngenφιασμένο μας ὄριζοντα τὴ ρόδινη μας ἀυγὴ καὶ ὁ μέγας Δάσκαλος ὑπομονητικὰ καὶ ἀκούραστα, μὲ τὴν ἱερὴ ἀγάπη γιὰ τὴ γλῶσσα θρονιασμένη στὴ καρδιά του, σκορπάει ἀκόμα τὴν ΑΛΗΘΕΙΑ μὲ τὴν τρανόλαλη ἐπιστήμη του. — Δὲ λέμε λοιπὸν τὸ ἐναντίο. Ἡ γλῶσσά μας δὲν εἶνε «πιά στὰ σπάργανα» ὅπως λέγει ὁ Βηλαράς. Ἐχει πιά ἡλικία. Ὅλη σκεδὸν ἡ σημερινὴ μας ἀληθινὴ λογοτεχνία εἶναι δημοτικὴ καὶ μποροῦμε νὰ ποῦμε καθαρευουσιάνικη δὲν ὑπάρχει. Μὰ ὁ γλωσσικός μας ὄριζοντας δὲ ξεσυγγέφιασεν ἀκόμα. Οἱ καθαρευουσιάνικοι βρωμεροὶ καὶ μουχλιασμένοι ἀτμοὶ

τονὲ θολώνουν ἀκόμα. Τὸ λογιωτατίστικο σπέρμα ξακολουθεῖ νὰ βρίσκει γόνιμα μέρη στὰ κεφάλια τῶσων προγονόπληχτων, νὰ φανατίζει τόσο, ποῦ νὰ τοὺς κάμει νὰ σοφίζονται καὶ νὰ ἐφαρμύζουν ἀνελεύτερες πράξεις. Ὅλ' αὐτὰ μᾶς θλίβουν μὰ δὲ μᾶς ἀπελπίζουν. Πιστεύουμε στὴ νίκη τοῦ ἀγῶνα μας. Μὰ αὐτὸ δὲ μᾶς φτάνει. Γιὰ νὰ ἀπολαύσουμε μιὰ ὥρα ἀρχήτερα τὸ θρίαμβο πρέπει «ν' ἀγρυπνοῦμε ὅσ' τὰ κινήματα καὶ πανουργίες» τῶν καθαρευουσιάνων.

— Ἀπὸ τὸν περασμένο Μάρτη δημοσιεύεται στὸ «Νουμᾶ» μιὰ μακρότατη μελέτη τοῦ κ. Παλαμᾶ «ὁ Κριτικός καὶ ὁ Ποιητής». Ἡ μελέτη αὐτὴ ποῦ μᾶς φαίνεται ὡς ἓνα πλούσιο λιθάδι, μᾶς παρουσιάζει τὸν Ποιητὴ μας καὶ μυαλὸ κριτικὸ καὶ μελετημένο ὅσο καὶ ἂν πεῖς. Ἐμεῖς θαμιάζουμε τὴν πλατεία καὶ σοφὴ αὐτὴ του ἐργασία καὶ φχαριστοῦσε τὸ «νευρικὸ κριτικὸ» κ. Χατζόπουλο, ποῦ γέννηκε αἰτία νάπλωθῇ στὸ χαρτί. Ἐντύπωση ξεχωριστὴ μᾶς κάνει τὸ Δ' κεφάλαιο, «Τὸ βιβλίον».

ΕΥΚΟΛΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ

Στις 10 Ἰουνίου εἶχε τὴ γιορτὴ τῆς ἡ «Ἀγαθοεργὸς ἀδελφότης τῶν Κυριῶν». Ἐτυχε νὰ παρευρεθοῦμε καὶ ἐμεῖς καὶ δὲ μετανοιώσαμε. Ἐκφραζόμεστε ἔτσι, γιὰτὶ σὲ παρόμοιες περιστάσεις τίς πειλιότερες φορὲς μᾶς συμβαίνει τὸ ἐναντίο. Ἀκούσαμε τὸ λόγο τοῦ ποιητῆ κ. Σεφεριάδη—τὸν πανηγυρικὸ νὰ ποῦμε τῆς γιορτῆς—μὲ θέμα ἐπικαιρότατο καὶ ἐπιτυχέστατο γιὰ γυναικεῖο σωματεῖο. Μίλησε γιὰ τὴ γυναῖκα καὶ μᾶς τὴν παρουσίασε στις τρεῖς φάσεις τῆς—ὡς μητέρα, σύζυγο, ἀδερφή—μὲ τόση φωτεινὴ ἀντίληψη καὶ κρίση, ποῦ μᾶς ξάφνισε μέσα στὴ μούχλα ποῦ ζοῦμε. Τὰ ἐπιχειρήματά του καὶ τὰ παραδείγματα τὰνάσυσεν ἀπὸ τὴν κρουσταλλένια καὶ αἰώνια πηγὴ τῶ δημοτικῶν μας

τραγουδιῶν, πού τὸ ἔρωμά τους—ὅσο δειλὰ κι' ἂ χύθηκε—ἄγγιξε δυνατὰ τὴ ψυχὴ μας.

Ὁ λόγος καθαρευουσιάνικος στὴν ἐντέλεια. Κοβότανε μόνο ἀπὸ κάποιες δημοτικὲς φράσεις πού τίς ξαπολοῦσεν ἀσυναίσθητα ἢ ποιητικὴ ψυχὴ τοῦ ρήτορα κι' ἀπὸ τὰ δημοτικὰ τραγούδια. Ἐνα πάλαιμα ζωερὸ τῶν δυὸ γλωσσῶν, πού μπορούσες νὰ κάνεις μοναδικὴ σύγκριση, πού μπορούσες νὰ νοιώσεις τὸ ντρόπιασμα, τὴ νέκρα, τὴν ἀτονία, τὸ σκοτάδι, τὴν ψευτιά ἀπὸ τὴ μιὰ, τὸ θρίαμβο, τὴ ζωὴ, τὰ νεῦρα, τὸ φῶς, τὴν ἀλήθεια ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ὁ Σεβασμιώτατος πού εἶτανε παρῶν πιστεύουμε νὰ πῆρε μαθήματα ἀπὸ μιὰ τέτοια σύγκριση γιατί τοῦλάχιστο φάνηκε συγκινημένος ὅταν στὸ τέλος τοῦ λόγου ὠμολόγησε πὼς ὁ ποιητὴς «ἐμάσησε δάφνην». Τώρα λέτε νὰν τόκαμε ξεπίτηδες ὁ κ. Σεφεριάδης καὶ μίλησε σὲ δυὸ γλώσσες; Δὲν τὸ ξέρουμε. Ὡς τόσο τοῦ τὸ χρωστάμε χάρη.

Δὲν πρέπει νὰ παραλείψουμε πὼς ὁ κ. Σεφεριάδης γιὰ μᾶς, ἔκαμε τὴν ἐντύπωση εὐρωπαϊοῦ ῥήτορα καὶ πρώτη φορὰ ἀκούσαμε τέτοια καθάρια κι' ἁρμονικὴ ἀπαγγελία.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Θάχουμε λοιπὸν καὶ καλλιτεχνικὴ ἐκθεση τὸν Ὅχ. τώβρη.

Εἶδαμε τὴν ἐπίσημη σχετικὴ προκήρυξη τοῦ διοργανωτῆ «φιλολογικοῦ (;) καὶ καλλιτεχνικοῦ συλλόγου Σμύρνης», διαβάσαμε τίς ὀργανιστικὲς ρεκλάμες, τίς γνώμες τῶν καλλιτεχνῶν πού ζήτησε γιὰ τὴν ἐκθεση ὁ «Φιλότεχνος» τοῦ «Τηλεγράφου» κι' ἀκόμα, ἂ θέλετε, καὶ κολακευτικὲς κρισούλες*) γιὰ ὅσα ἔργα ἐδηλώσανε οἱ ἐν-

(*) Τὸ νόστιμο εἶναι πὼς κάποιος ἀπὸ τοὺς ζωγράφους στὴ συνέντευξή του μὲ τὸ κ. Φιλότεχνο, τοῦ ἀνάφερε πὼς θὰ ἐκθέσει μιὰ τοῦ εἰκόνα πού τὴν ἐπιγράφει «Μεταξὺ βέμβης καὶ ἀναγνώσεως». Ὁ τελευταῖος ἐζήτησε νὰ τὴ δαῖ καὶ κριτικάροντάς τὴν ἐθάμασε τὴν... νωθρότητα (!) τῆς κόρης κ.τ.λ.

θουσιωδέστεροι ἀπὸ τοὺς καλλιτέχνες πὼς θὰ ἐκθέσουν, μὰ ὅλα αὐτὰ μᾶς ἔκαμαν νὰ κουνήσουμε μονάχα ἀπελλιτικὰ τὸ κεφάλι μας.

Δὲν εἴμαστε ἐνάντιοι στὴν ἐκθεση. Ὅχι. Λέμε μονάχα πὼς δὲν εἶνε καιρὸς ἀκόμα νὰ γένει γι' αὐτὸ ἔχουμε τὴν ὑποψία πὼς τὸ ἐλατήριό της θὰ ναι τίποτε καμιὰ ἄκαιρη φιλοδοξία τοῦ συλλόγου. Τὴ μελλούμενη ἐκθεση τὴ βλέπουμε χωρὶς γενικὲς ἰδέες, χωρὶς πρόγραμμα, χωρὶς καμιὰ προπαρασκευή. Τί τὰ θέλετε. Ὁ τρισπόστατος αὐτὸς σύλλογος—τώρα τελευταῖα μάθαμε πὼς ἔγινε καὶ σύλλογος Συνακτῶν ἐφημερίδων—ἔπρεπε νὰ μᾶς παρουσιάσει θετικὴν ἐργασία κ' ἔπειτα νὰ καταπιαστῆ γιὰ ἐκθεση, καὶ μάλιστα «ἐκθεσιν ἣτις θὰ περιλάβῃ τρεῖς τμήματα· ζωγραφικῆς, γλυπτικῆς καὶ ἀρχιτεκτονικῆς καὶ ἦν προσκαλοῦνται ὅπως τιμῶσι διὰ τῆς συμμετοχῆς των ἅπαντες οἱ ἐν Σμύρῃ ὡς καὶ οἱ καθ' ἅπασαν τὴν Ὀθ. Αὐτοκρατορίαν, τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Ἑλλάδα καλλιτέχναι». Πῶ, πῶ, πῶ! οὔτε στὸ Παρίσι νὰ γενούτανε! Γιὰ μιὰ τέτοια ἐκθεση καὶ μάλιστα τόσο μεγάλη καὶ τρανὴ, τὸ μέρος πού θὰ γίνῃ χρειάζεται νάχει ἀναπτυγμένο τὸ καλλιτεχνικὸ αἶστημα, νάχει περιβάλλον καλλιτεχνικὸ, καλλιτεχνικὴν ἀτμοσφαῖρα. Δὲν πιστεύουμε τὸ ἀξ. συμβούλιο τοῦ Συλλόγου νάχει τόση ἀφέλεια ὥστε νὰ νομίζει πὼς τὰ στοιχεῖα αὐτὰ τὰ ἔχουμε. Ἄ δὲ μᾶς λείπουν ὀλότεια, πρέπει νὰν τὰ ζητήσουμε γιὰ νὰ τάβρουμε μὲ τὸ κερί. Νὰ, τὸ κυριώτερο στάδιο δράσης καὶ ἐργασίας γιὰ τὸ Σύλλογο. Ἀφότου συστήθηκε, ἔκαμε καμιὰ διάλεξη γιὰ τὴ καλλιτεχνία; Φρόντισε νὰ ἰδρῦσει καμιὰ καλλιτεχνικὴ σκολή, νὰ διοργανώσει καμιὰ ἐορτὴ τῆς προκοπῆς; Γιὰ μήπως νομίζει πὼς μὲ τὸ μακαραλῆκι ἐκεῖνο τοῦ ἀνθοπόλεμου ἢ μὲ τὴν ἐορτὴ τοῦ Ἱεροῦ Πολυκάρπου πού ἔπαιξε ῥόλο καργάκιόζης ἐπάνω στὸ πανὶ τοῦ κινηματογράφου ἔδοσε στὸν κοσμικὴ καλλιτεχνικὰ μαθήματα; Αὐτὰ βέβαια γένηκαν γιὰ χρηματολογικοὺς σκοποὺς. Ἐπειτα ἓνα ἄλλο, τὸ σπουδαιότερο. Ἡ κοινὴ συνεν-

νόηση τῶν καλλιτεχνῶν εἶναι ἡ πρώτη βάση μιᾶς ἐκθεσης. Ἐγένετο ἓνα τέτοιο πρᾶμα; Κάθε ἄλλο. Κ' εἴμαστε σὲ θέση νὰν τὸ ἀποδείξουμε. Νὰ ποιῆς εἶναι οἱ στοιχειωδέστατες ἐνέργειες τοῦ ἄστεγου ἀκόμα συλλόγου σας, κύριοι Σύμβουλοι. Σκεφθῆτε ἀκόμα πῶς καὶ τὰ μέλη του μετριοῦνται στὰ πέντε σας δάχτυλα καὶ πασικίσετε νὰ δουλέψετε θετικώτερα.

ΘΕΑΤΡΟ

Μεγάλη μόδα στὴν Ἀθήνα ἡ σκαροποίηση τῶν μονόπρακτων δραμάτων· τὰ γεννοῦν οἱ ἀθεόφοβοι δυὸ-δυὸ, τρία-τρία σὰν κ' οἱ γάτες τὰ γατάκια τους. Αὐτὸν τὸ μῆνα παιχτήκανε στὰ θέατρα Κοτοπούλη καὶ Κυβέλης: «Ἡ τελευταία στιγμὴ» καὶ «Κοντὰ στὴ Φωτιά» τοῦ Μιλτιάδη Λιδωρίκη, «Οἱ ἀντίπαλοι» τῆς νέας θεατρικογράφου Κας Ἀργ. Σακελλαρίου, «Οἱ Φαρισσαῖοι» τοῦ Ποταμιάνου καὶ τὸ «Τσάι τῆς Νίτσας» φάραξ τοῦ Μωραϊτίνη· θὰ παιχτοῦν στὸ θέατρο τῆς Κυβέλης μαζεμένα τρία μονόπραχτα τοῦ κ. Π. Ροδοκανάκη μὲ τὰ ὁποῖα ὁ συγγραφέας τοῦ «Φλογισμένου ράσου» θὰ κάνει τὴ πρώτη του θεατρικὴ ἐμφάνιση, οἱ «Σπίθες πού σβύνουν» τῆς Κας Αὔρας Θεοδωροπούλου καὶ στὸ θέατρο τῆς Κοτοπούλη οἱ «Νεόπλουτοι» κοινωνικὸ δρᾶμα τοῦ κ. Μαρσέλλου.

Στις 6 Ἰουνίου παιχτήκε στὴ νέα Σκηνὴ ὁ «Ἀρχισυντάχτης», τρίπρακτὴ σκηνικὴ σάτυρα τοῦ κ. Δ. Ταγκόπουλου, διευθυντὴ τοῦ Νουμά, πού χτυπήθηκε ἀλύπητα κ' ἀπ' αὐτὸν ἀκόμα τὸν Κριτικὸ τοῦ περιοδικοῦ του. Λένε πῶς ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι δημοσιογράφοι προσβληθῆκανε ἀπὸ μιὰ νευραστένεια κκοηθέστατης μορφῆς!

— Λαβαμε τὸ «Μπαλασαμωμένο ἀγῶρι» τοῦ κ. Μίλτου Κουντουρά, δραματάκι μονόπρακτο. Γι' αὐτὸ θὰ γράψουμε στὸν ἐρχόμενο ἀριθμὸ.

— Ἡ μοναδικὴ μας καλλιτεχνικὴ κίνηση εἶναι οἱ παράστασις τῆς ὀπερέτας τοῦ κ. Παπαϊωάννου πού πρωταγωνιστεῖ ἡ Ἄνδα Κολλυβά. Ὁ καταρτισμὸς τῆς ὀπερέτας, ὅσο πού μοροῦσε νὰναι, καλός. Ἀπὸ τὰ καινούργια ἔργα πού ἔπαιξε πιὸ πολὺ πέτυχε ἡ «Ἀγνή Σουζάνα» κομμάτι γαλλικό.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

— Ἡ φημισμένη μυθιστοριογράφος Κα Alvide Prydz ἐτύπωσε καινούριο ρωμάντζο τὴ «Συλβία» πού μεταφράζεται τώρα στὸ Γερμανικό. Οἱ γάλλοι κριτικοὶ λένε πῶς τὸ τελευταῖο αὐτὸ ἔργο της δὲν ἔχει τίς περιγραφὰς τοῦ «Gunvor Thorsdotter» οὔτε τὴ λεπτὴ ψυχολογία τῆς «Γῆς τῆς Ἐπαγγελίας». Ἡ «Συλβία» εἶναι ἓνα ἀπλό καὶ γοητευτικὸ εἰδύλλιο ἀλὰ Bjoernson. Εἶναι κάτι σὰ βιογραφία λίγο σκεπασμένη. Ἡ ὑπόθεσίς του πλέκεται ἀπάνω σὲ δυὸ γνωριμίες πού ἡ Νορβηγὴ μυθιστοριογράφος ἔκαμε κάποτε μὲ γλυκεῖα κυρία μὲ μεταξένια ἄσπρα μαλλιά τὴ Thesen καὶ μὲ τὸ βοσκὸ Βενιαμὴν ἓνα εἶδος ἀπλοϊκοῦ ἀνθρώπου πού αὐτοσχέδιαζε πάνω στὸ βιολί του ἐξαιρετες μελωδίες. Γιὰ τὸ ρωμάντζο της αὐτὸ ἡ Κα Prydz θρέφει μιὰν ἰδιαίτερη ἐχτίμηση. Ὁ Georges Brandes εἶχεν ὑπ' ὄψη του τὴ «Συλβία» ὅταν ἐπαινοῦσε «τὸ μουσικώτατο» ταλέντο τῆς Σκαντιναβῆς ρωμαντζογράφου. Ὁ Bjoernson διάβασε τὴ κομψὴ αὐτὴ νουβέλλα μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον. Μάλιστα ἔγραψε στὴ Κα Prydz καὶ τὴν παρακάλεσε ν' ἀλλάξει τὸ τέλος της καὶ νὰ παντρέψι τοὺς ἥρωας.

— Ἕνας ὄμιλος συγγραφέων ἔθεσε μιὰν ἀναμνηστικὴ πλάκα ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι (ὁδὸς Ρώμης ἀρ. 89) ὅπου ὁ Μαλλαριμὲ ἔζησε τὰ πιότερα χρόνια τῆς ζωῆς του. Ὁ κ. Henri de Régnier πού εἶταν στὴν ἀρχὴ τοῦ σταδίου του μαθητὴς τοῦ ποιητῆ τῆς «Ἡρωιδιάδας», ἀπάγγειλε μερικά καὶ συγκινητικὰ λόγια μπροστὰ στὸ σπίτι αὐτὸ «ὅπου ἓνας ποιητὴς ἔζησε γιὰ τὴν τέχνη του κ' ἐργάστηκε μὲ τόσο καθάρια ψυχὴ καὶ πνέμα, πού στόνομά του, γιὰ πολλὰ χρόνια, θὰ κλίνουν τὰ μέτωπα καὶ οἱ σκέψεις προστὰ στὸ θάμα ἐνοῦς μοναδικοῦ ἔργου καὶ τὸ παράδειγμα μιᾶς θαυμαστῆς ζωῆς.»

Συμμαζεῦτηκαν τέλος πάντων τὰ διηγήματα τοῦ μακαρίτη Παπαδιαμάντη δημοσιευμένα κ' ἀνέκδοτα καὶ τυπώνονται στὴ Δογοτεχνικὴ βιβλιοθήκη Φέξη.

ZAN-ZAK ΡΟΥΣΣΩ

Στις 17 'Ιουνίου γιορτάσθηκε μεγαλόπρεπα ἡ διακοσμητικὴ ῥίθια τοῦ Ρουσσώ στὴ Γαλλία. Τῆ γιορτῇ αὐτῇ ἀκολούθησαν ἔχταχτες καὶ ζωηρότερες διαδήλωσες σ' ὅλη τὴ Γαλλία καὶ τὴν Ἑλβετία. Ἀπὸ τῆς ἄπειρες τελετῆς, τῆς καλλιτεχνικῆς καὶ φιλολογικῆς, σημειώνουμε τὴν ἀγροτικὴν ποὺ ἐδόθηκε στὸ πάρκο τῆς d' Ermenonville ποῦχε τὴν καταπληχτικώτερην ἐπιτυχία. Τὸ ἴδιο ἐπέτυχαν στὴ Σορβόνα οἱ παράστασες ποὺ ἔδωσε ἡ πανεπιστημιακὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἔθρα μὲ κομμάτια καὶ μελωδίας τοῦ Ρουσσώ.—Ἄλλη παρόμοια ἑορτῇ ἔγινε στὸ Trocadéro ἐνφ' στὸ Πάνθεο ἔγιναν τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου μνημείου τοῦ Ρουσσώ (ἔργο τοῦ Μπικροτολomé) ὅπου παρευρέθησαν ὁ ὑπουργὸς τῆς Δημόσιας ἑκπαίδευσης, ὁ πρόεδρος τοῦ συμβουλίου τῆς Γενέθης κί' ὅλο τὸ ἄνθος τῶ λογίων. Μ' ἓνα ὑπαίθριο θέαμα ποὺ δόθηκε στὸ Montmorency τσελίωσαν οἱ τιμῆς στὸν ἀθάνατο συγγραφέα τῆς «Νέας Ἑλοΐζας».—Ἡ Γενέθης ἔξωχρα ἔδειξε μεγάλο ἐνδιαφέρον γιὰ τῆς τελετῆς αὐτῆς θυμούμενη ὅλα ἐκεῖνα ποὺ ἦ ῥωμαντικὴ Ἑλβετία χρωστᾶται στὸ Ρουσσώ, τὸ πιὸ δοξασιμένο παιδί τῆς.

Ὁ Chateaubriand μιλώντας γιὰ τὸ Ρουσσώ λέγει τοῦτα τὰ χαρακτηριστικώτατα :

«Ὁ Ρουσσώ δὲν εἶνε τόσο εὐγενής ὅσον εἶνε ἐρωτημένος, τόσο λεπτός ὅσον ἐμπαθής... Εἶνε περισσότερο ποιητὴς στῆς εἰκόνας παρά στῆς διάθεσες του. Ἐμπνέεται πιὸ πολὺ ἀπὸ τὸ νοῦ παρά ἀπὸ τὴν ψυχὴ. Ἔχει κάτι ἀπὸ τὴ θεία φλόγα τοῦ Fénelon, ἐκφράζει τὰ βαθειὰ συναιστήματα μὰ πολὺ σπάνια τὰ ὑψηλά. Τὸ πνεῦμα του εἶνε πολὺ ὁμορφο μὰ βαστᾶ περισσότερο ἀπὸ τὴ γῆ παρά ἀπὸ τὸν οὐρανόν».

Ὁ Lamartine τονε καταδικάζει περισσότερο* μὲ δυὸ τρεῖς καυτερὲς φράσες φκιάνει τὸ σκίτσο τῆς ψυχῆς του :

«Ψυχὴ κατάξερη ἀπὸ ἀρετὴ καὶ γόνιμη σὲ φράσες. Ψυχὴ ποὺ παίζει τῆς φαντασμαγορικῆς τῆς ἀρετῆς μὰ σκρακοφαγωμένη ἀπὸ κακίες κάτω ἀπὸ τὸν ἀσβεστομένο τάφο τῆς ἐπίδειξης, ψυχὴ ποὺ γιὰ νὰ δεῖξει τὸ ἐνάντιο ἀπ' ὅ,τι εἶναι, ἔχει τὰ λόγια ὁμορφα καὶ πονηρῆς τῆς πράξης».

Τώρα ἂς δοῦμε πῶς κρῖνον καὶ οἱ σημερινοὶ τὸ Γενεβέζο φιλόσοφο. Γι' αὐτὸ μεταφέρουμε τὴ νόστιμη φιλολογικὴ σύζητηση ποὺ ἀνοίξε στῆς στήλές τους τὸ γαλλικὸ περιοδικὸ «Εὐτυχιμένη ζωὴ».

«Ὁ Ρουσσώ—προλογίζει—εἶνε χωρὶς καμιά ἀμφιβολία ὁ

ἄνθρωπος τοῦ 18ου αἰῶνα, ποὺ ἡ ἐπιρροή του στάθηκε πολὺ μεγάλη. Εἶνε πολὺ πιὸ πλατεῖα ἀπὸ τοῦ Βολταίρου, μὲ τὸν ὅποιον τὸν ἐσκέτιον πολὺ συχνὰ χωρὶς νὰ ὑπάρχει καμιά σκέση ἀνάμεσὸ τους.

«Ὁ Ρουσσώ εἶνε, ποὺ μὲ τὴν εὐαισθησία καὶ τὴν ἀγάπη γιὰ τὴ φύση ξαναεῶνει τὴν κοινωνία τῆς ἐποχῆς του. Ὁ Ρουσσώ εἶνε ὁ πατέρας τοῦ ρωμαντισμοῦ, τῆς ὑψηλῆς νὰ ποῦμε εὐαισθησίας, λυρικῆς καὶ αὐτάρεσκος. Ξαναεῶσε τὴν ἐκπαίδευση, τὴν τέχνην τοῦ συγγραφέα καὶ γιὰ πρῶτη φορὰ τὸν ἔμαθε νὰ διεντύνει τὴ συνείδησή του».

Τί μένει ἀπ' ὅλα αὐτά :

Νὰ ἡ ἐρώτηση ποὺ κάνει ἡ «Εὐτυχιμένη ζωὴ» στοὺς λογογράφους καὶ ποιητῆς προσθέτοντας : Τί τοῦ ἀναγνωρίζετε τοῦ Ρουσσώ στὸ σηματοπισμὸ τοῦ ἰδανικοῦ σας ;

Οἱ ἀπάντησες εἶνε πλήθος καὶ ἀρκετὰ περιέργες. Σταχυολογοῦμε τῆς κυριώτερες.

Κάποια δικηγόρισα ἡ Δδα Μιropolsky γράφει :

«... Χρωσιᾶμε στὸ Ρουσσώ τὸ φόρο μιᾶς εὐαισθησίας, εἰς τὴν ὁποίαν βρισκω ὅ,τι ὑπάρχει καλύτερο, γερότερο, γενναιότερο μέσα στὸ γαλλικὸ ρωμαντισμό».

Ὁ συγγραφέας De Chateaubriant λέγει :

«... Τὸν διάβασα νέος ἀκόμα. Εἶνε ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ποὺ μοῦ παράδωσε τὴν ψυχὴν του, ὁ μόνος ἴσως ποὺ σ' αὐτῇ τὴν ἐποχὴ ἔχω πραγματικὰ γνωρίσει...»

Ἡ Κα Colette Yver ἔχει ὅλως διόλου ἀντίθετη γνώμη. Ἐκφράζεται ἔτσι δά :

«... Ὁ Ρουσσώ δὲν εἶχε τὴν παραμικρὴ ἐπιρροὴ σὲ μένα τοῦλάχιστο ἀπ' εὐτείας καὶ δὲ θυμοῦμαι νὰ ἔχω διαβάσει μιὰ μονάχα γραμμὴν του...»

Ἡ Κα κόμησσα de Noailles εἶνε κατενθουσιασμένη μὲ τὸ Ρουσσώ ποὺ ἄλλοτε τῆς εἶχεν ἐμπνεύσει ἔξωχα ποιήματα :

«... Δὲν εἶχα διαβάσει τὸ Ρουσσώ—λέγει—σὺν πρῶτῶν χιςα νὰ γράφω· τότε διάβασα πολὺ ἀργότερα. Μὰ τὸ ὄνομά του, τὰ ὄνειροπολήματά του, ὁ βίος του... ὅλα του μοῦ εἶσαν ἀγαπημένα. Ἀπὸ τὰ μικρὰ μου χρόνια ἔζησα στὴ Σαβοῖα, στῆς ὄχτες τῆς λίμνης Léman μὲ συντροφιά τὸν Jean-Jacques μυστηριώδη φίλο ποὺ ἔπρεπε νὰ τὸν συναπαντήσω μέσα στὰ βιβλία του τόσα χρόνια ὕστερα...»

Νὰ καὶ ἡ ἀπάντηση ἐνοῦ μαθητοῦ τοῦ Borda :

«Στὸ Ρουσσώ καθὼς καὶ σ' ὅλους ἐκεῖνους ποὺ ἔβαλαν

μπροστά στην καρδιά μας δράματα σπαρταριστά και άγνωστα, λέμε: έφκαριστώ!

» ... Σε λίγες μέρες θα γενούμε αξιωματικοί κι' ο όρος αυτός είνε για μᾶς λέξη ιερή. "Έχουμε όράματα πολέμων νικῶνε και θανάτων. Α! Ρουσσώ, δὲ μᾶς μίλησες γι'αὐτά ποτέ σου! Γι' αυτό σιγά-σιγά ξεχνούμε τις μεθυστικές σελίδες σου μὴ θέλοντας νὰ φυλάξουμε ἀπὸ τὰ περασμένα παρὰ τοὺς ἥρωες γιὰ νὰ τοὺς μιμηθοῦμε, τις βρυσιὲς γιὰ νὰ τις πλύνουμε, τοὺς φόνους γιὰ νὰ τοὺς ἐγδικηθοῦμε».

"Ένας διευθυντῆς ἀνώτερου διδασκαλείου γράφει:

« ... Τί ἔχω μαζέψει ἀπὸ τὸ Ρουσσώ εἰκοσι τὴν ἄρα χρόνια; Τὸ σύστημά του τὸ ἐκπαιδευτικὸ μ' ἀηδιάζει, τὸ ἠθικὸ του μὲ πληγώνει. Μ' ἀρέσει μονάχα τὸ πῶς ἀγαπᾷ, μὰ αὐτὸ μοῦ τὸ μάθαν κι' ἄλλοι. Κρατᾶω μονάχα τὸν ἔρωτά του γιὰ τὴ φύση κι' αὐτὸ εἶνε πολὺ ... »

LÉON DIERX

"Ἡ Γαλλία θρηνάει ἕναν ἀπὸ τοὺς παλαιότερους της ποιητές. Τὸν Léon Dierx. "Απέθανε στὶς 11 Ἰουνίου (ν. ἡ) δυὸ μέρες ἀκριβῶς ὕστερα ἀπὸ τὸ μνημόσυνο τοῦ Στεφ. Μαλλαρμέ ὅπου προέδρευσε κι' ἀπάγγειλε και στίχους του. Εἶνε οἱ τελευταῖοί του και τοὺς παραθέτουμε:

« ὦ φύση! ὦ Ζωή! ὦ Θάνατε! ὦ μυστήριε, ὦ κρᾶμα
« Ἀπὸ φρίκες και ὠραιότητες ἀπὸ πόθους, ποὺ ὄλα ἄλλά-
ζουν

« Κ' ἔρχονται γιὰ ν' ἀφανιστοῦν και νὰ γυρίσουν πάλι!

« Κανεῖς ποτὲ δὲν ἔκλεισε τόσο ἡσυχὰ τὰ μάτια.

« Κοιμᾶται. Τὴ γαλήνη σου πάνω του χύσε, ὦ φύση,

« Στὸν εὐγενῆ αὐτὸν ἥρωα δὸς τὴ γλυκειὰ ἐξουσία... »

Γεννήθηκε στὰ 1838 στὴ Reunion ὅπως και ὁ Leconte de Lisle ποὺ τοῦ εἶταν ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐνθουσιωδέστερους θαυμαστῆς. Τὸ πρῶτό του ἔργο «Ποιήματα και ποιήσεις» δημοσίεψε στὰ 1864. "Επειτα ἔβγαλε τὰ «Κλεισμένα χεῖλη» στὰ 1867, τὰ «Δόγια ἐνοὺς νικημένου» στὰ 1871 και τοὺς «Ἐρωμένους» στὰ 1879. Στὰ 1890 ὄλα αὐτὰ τὰ ἔργα τυπωθήκανε σ' ἕνα τόμο μὲ τὸν τίτλο «Ἄπαντα» ποὺ τὰ ἐβράβεψεν ἡ γαλλικὴ Ἀκαδημία. "Αμα πέθανεν ὁ Μαλλαρμέ ἡ νέα γενεὰ ἔκλεξε τὸν L. D. «ἡγεμόνα τῶν ποιητῶν» (prince des poètes) τίτλο ποὺ τὸν ἀποδέχτηκε γελώντας χωρὶς καμμιὰ περηφάνεια γιὰτὶ εἶταν μετριοφρονῶν σ' ὄλη του τὴ ζωή.

ΤΟ ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΤΩΝ Κ. Κ.

ΛΙΓΝΑΔΗ & ΣΙΑ

ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ

ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΑ ΕΡΓΑ

ΕΚΤΕΛΕΙ

ΔΙΑΦΟΡΑ ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ

ΚΑΙ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ

ΟΔΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ

ΑΡΜΕΝΙΚΗ ΔΙΟΔΟΣ

ΣΜΥΡΝΗ

Τὸ κάθε φυλλάδιο πωλιέται φρ. 1
